

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

26DE BIND

1 9 4 9

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN

JEG STAAR SOM VERN
VED DEN STILLESØ
OM JONSTRUPS MINDER
SOM EI MAÅ DØ

KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN
ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1949

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Stig Bredstrups livserindringer	3—36
Den gamle Bratsch	37—41
Borum-Eshøj	42—44
Årets gang på Jonstrup	45—48
Fra jonstruppernes verden	49—51
Afgangseksamen	52
Årsmøde og valg	53
Regnskab og styrelse	54
Jonstrupsamfundets medlemmer	55—60

SEMINARIEFORSTANDER STIG BREDSTRUPS LIVSERINDRINGER

Seminarieforstander Stig Bredstrup nedskrev i årene 1933—35 sine livserindringer. Det er et omfattende værk, der nærmest er beregnet for hans slægt; men ved familiens velvilje er Jonstrup-bogen i denne og følgende årgange i stand til at bringe uddrag af erindringerne. Efter Stig Bredstrups ønske er disse før offentliggørelsen gennemset og beskåret af seminarielærer Chr. Hauch — i samråd med redaktøren. Den egentlige slægtshistorie og skoleårene i Ebeltoft, der nærmest har interesse for familien, er gået ud, og de brede skildringer af skoletiden i Randers og studieårene i København, samt Køgetiden er stærkt beskåret. Som helhed er stoffet nedskåret til ca. halvdelen.

RANE-LADEGAARD

Fra Kirkegaarden ved Ebeltoft gaar der en Vej i sydøstlig Retning til Landsbyen Elsegaarde, omtrent 6 Kilometer fra Ebeltoft. Paa det første Stykke snor Vejen sig mellem ret høje, til Dels lynggroede Bakker gennem en tør og ufrugtbar Egn. Men er man kommet ca. 5 Kilometer fra Ebeltoft og har passeret »Korsvejen«, faar man noget andet at se. Landskabet skifter sin Karakter, Jorden bliver bedre og Markerne frodige, og der aabner sig en smuk Udsigt ud over Elsegaarde til Kattegattet, hvor den lille Ø Hjelm med sit Højland kækt løfter sig i Vejret.

Elsegaarde bestod i min Barndom af 6 Gaarde. Af dem ejede min Fader den største, Rane-Ladegaard. Navnet hidrørte derfra, at der et Sted paa Marken ude ved Havet findes et gammelt Voldsted, som fra Arilds Tid havde baaret Navnet »Raneborg«, og tæt forbi dette Sted løber »Ranebæk« ud i Havet. Der siges — jeg ved ikke om med Rette —, at Kammerensvenden Rane Jonsson var den, som opførte Borgen, da Marsk Stig havde fordrevet ham fra Hjelm.

Rane-Ladegaard var en Ejendom paa 250 Tdr. Land, men da der kun var 13 Tdr. Hartkorn, forstaas det, at det ingenlunde var nogen særlig god Gaard. Der var ogsaa en temmelig stor uopdyrket Strandstrækning, der hvor »Raneborg« ligger, og en stor Del af Gaardens Jord var ret mager, »Nordmarken« kaldes den. Men Syd og Vest for Gaarden var Jorden god, og der var et dejligt Kær paa ca. 40 Tdr. Land og desuden nogle Tdr. Land Skov. Markerne laa ret spredte, og der var 3 Kvarters Gang fra den ene Ende af Gaardens Jord til den anden. Naar nu hertil kom, at en Del af Jorden var temmelig bakket, var det altsaa en besværlig Gaard at drive, der skulde et stort Folkehold og mange Heste til.

Gaarden havde min Fader købt i Slutningen af Halvtredserne, og da han ikke havde Formue, var der naturligvis en betydelig Gæld at forrente. Men min Fader var efter sin Tid en fremragende Landmand og en meget dygtig Økonom, der fra sin Barndom og Ungdom var vænnet til Nøjsomhed og Sparsommelighed. Tidt kneb det vel nok for ham at komme igennem, men han kom igennem.

Den 28. Oktober 1862 stod mine Forældres Bryllup i Ebeltoft.*

Da de om Aftenen kom til Rane-Ladegaard, var der sørget for Folkene med Mad og Drikke, og Karlene mødte op i Gangen med deres Puncheglas for at byde Brudeparret velkommen. Forkarlen, der paa Forhaand havde smagt ganske kraftigt paa Punchen, var Forsanger: »Og dette skal være vort Selskab til Ære«. Det skulde jo nærmest være Brudeparret til Ære. Derfor var der en af de andre Karle, som rettede Forsangeren: »Det er fejl.« Men Forsangeren vilde ikke lade sig sige. »Hold Kæft.« Saa begyndte han igen: »Og dette skal være vort Selskab til Ære.« »Det er fejl.« »Hold Kæft.« Saa kunde Fader ikke længer bevare Alvoren. Han for ind i Stuen, kastede sig i en Stol og lo af alle Kræfter. Denne lille Velkomstscene, som min Moder tidt og ofte fortalte, var i flere Henseender betegnende nok.

For det første Faders Latter. Han havde megen Sans for

* Stig Bredstrups Forældre: Proprietær Jacob Wolrath Bredstrup, f. 7. Marts 1827 og Andrea Nielsine f. Kolding, f. 7. Januar 1844.

det komiske. I sin lange Landmandstid havde han ofte højest latterlige Folk; jeg havde ham mistænkt for, at han i særlig Grad yndede saadanne. For Resten forstod han at tumle sine Folk. Han var en myndig Mand, kunde ogsaa blive heftig og opfarende; men han var, saa vidt jeg har kunnet forstaa, i Grunden afholdt. Forholdet mellem Husbonde og Tyende var jo dengang meget forskelligt fra, hvad det er nu. Fader sagde du til dem alle sammen lige fra Forkarlen og ned til den mindste Røgterdreng, ja til Høstmændene og Høstkonerne med. Det opfattedes i hine Tider fra alle Sider som det selvfølgeligelige.

Naar jeg nu tænker paa Karle og Husmænd fra den Tid, som jeg kan huske, da mindes jeg mange mærkelige Navne og mange mærkelige Personer. Navne som Smed Jens, Søren Vægter, Laus Dragon, Niels Svensk og Niels Bisp. Søren Vægter var Staldkarl og Kusk, en snurrig gammel Fyr, som de andre holdt af at drille. Engang kørte han for Moder og en Nabokone til Draaby, hvor de vilde overvære et Bryllup paa Skærsø. Jeg, som dengang kun var en lille Dreng, var ogsaa med. Jeg sad paa Kuskesædet ved Siden af Søren Vægter. Paa Hjemvejen kom Damerne, foranlediget ved Brylluppet, til at tale om Sangen om Abraham i Mamrelund. »Og Sara hed hans Dronning.« »Det er fejl,« sagde Søren henvendt til mig, »Abrahams Ku'en hed int' Sara; hun hed Ane. A ha'e godt kjendt Abraham, han boed over paa Hjelman.« Paa Hjelm havde der nemlig engang boet en Mand, som hed Abrahamsen. Denne Tildragelse bringer mig til at tænke paa, at der et Sted i Nærheden af Elsegaard var en gammel Bondekone, der, naar hun om Aftenen var kommet i Seng, ofte udstødte følgende Aftensuk: »Aa, Tak, fo mi gue Seng, Herre Jesus og Pilatus!« Pilatus har altsaa dog haft een Tilbeder.

Niels Svensk — hvor husker jeg ham levende! Han var paa Rane-Ladegaard i vistnok over een Menneskealder, begyndte som Tjenestdreng, var borte nogle Aar, men vendte tilbage som Tjenestekarl, blev senere Tøndetærsker om Vinteren og endte som mangeaarig Røgter. Skikkelig og tro var han, men tumlede klodset omkring og saa latterlig ud. Som han kunde vræle op! Jeg husker ham fra en Klapjagt i

Vestensøen, hvor han var blandt Klapperne. »Der æ nowet, der plasker. Er'et dæ Martinus. Nej, de' æ en Haahr! Nej, de' æ den unde staage mæ en Ræv!« Der var et mægtigt Crescendo fra Martinus og til Ræven. »Det æ' en Ræv, det æ' en Ræv; de æ den unde staage mæ en Ræv.« Men da Kanonaden begyndte, blev Niels Svensk nervøs. »For Gu' i Himlens Skyld, hva' Fanden I end gjør, saa skyv dog ingen Mennesker!«

Niels Svensk blev gift med Mette Mari. Jeg tror aldrig, jeg har set saa stygt et Menneske som samme Met' Mari'. Da Niels fortalte Fader, at han agtede at indgaa Ægteskab, bemærkede Fader med Henblik paa Bruden: »Ja, der er jo ikke meget for Øjet,« hvortil Niels svarede: »Ja, to de' æ der jo heller int' ve mæ.« Og det var ogsaa sandt nok.

Da jeg første Gang fejrede min Fødselsdag paa Jonstrup, var Niels Svensk en af Gratulanterne. Han var paa Besøg hos en Søster i København, og Fader havde foreslaaet ham at tage ud til mig, for at han, naar han kom hjem, kunde fortælle om, hvordan der saa ud derovre. Det var en stor Fornøjelse for min Kone og mig at faa hans Besøg. Jeg tror ogsaa nok, at han befandt sig helt vel hos os. Men min Fader fortalte mig bagefter, at det, der vistnok havde gjort stærkest Indtryk paa ham, var nogle ualmindelig go'e Hoveder, som han havde set ude i Vangen.

At Karlene var fulde paa mine Forældres Bryllupsdag, som jeg før har omtalt, var yderst betegnende. Der herskede paa hin Tid stor Drukkenskab blandt de unge paa Landet, vel ogsaa i Købstaden. Ved »Legestuerne« var der altid Fuldskab. Den vigtigste Legestue var Pinsegildet. Forberedelserne hertil var af ikke ringe Værdi for Ungdommen. Om Aftenen den 30. April var der Blus paa en af Bakkerne i Elsegaardes Nærhed. Der var en Festkomité til Forberedelsen heraf, og det var ogsaa Komiteens Opgave at parre Byens Karle og Piger som »Gadebasser« og »Gadelam«. Naar Blusset var antændt, fandt Offentliggørelsen Sted. Der blev raabt: »Er det med eders gode Vilje og Samtykke, da skal N. N. have N. N.«, og saa raabtes der Hurra for hvert Par. Gadebassen skulde da have Gadelammet med som sin Dame, naar Pinsegildet kom, og hun skulde paa sin Side sørge for Traktementet, der bestod

af Æggekegale. Vi havde 3 Piger, og hver af dem skulde saa have sin Kage med til sig og sin Kæreste. Moder plejede at bage Kagerne, og jeg har aldrig set Mage til Størrelse paa en Æggekegale. Pigerne havde saa indkøbt Sukkerstads og Rosiner til at pryde Flæskekagen med; det var jo en løjerlig Smag. Til Æggekekagen drak Karlen Brændevin og Pigen — Mjød. Karlene blev altid fulde; hvordan Pigerne kunde faa Mjøden ned til Flæskeæggekage, er vanskeligt at begribe; men det gik dog.

Drikkeriet gik som sagt i højeste Grad i Svang. Naar Karlene kørte til Ebeltøft med Sæd til Købmanden, smuglede de ofte en Dunk Brændevin hjem. Den havde de sommetider med ved deres Arbejde næste Dag, og undertiden foranstaltede de om Aftenen Sold i Folkestuen. Jeg har ofte set Fader, naar der blev Larm af de halvfulde Folk, springe op fra sin Stol og skynde sig ned i Folkestuen. Saa tog han Brændevinen fra dem og hældte den ud i Rendestenen og jog dem ud. De fandt sig deri uden synderlig Protest og gik derpaa som oftest roligt i Seng.

Det hændte engang, at en ung Karl spurgte Fader, om Husbond ikke vilde laane ham en Flaske Brændevin. »Hvorfor?« »Jow, de' æ mi Fødselsdaw.« »Hvad Dato har vi i Dag?« Dette Spørgsmaal havde han ikke forberedt sig paa, og Datoen kendte han ikke. Der vankede derfor noget andet end Brændevin.

Fader var i og for sig god mod sine Folk og hjælpsom ved mange Lejligheder. De gamle omtalte ham gerne med megen Venlighed og bevarede sikkert en vis Hengivenhed for ham. Søndagsarbejde var han meget imod. »Det er der ingen Velsignelse ved,« plejede han at sige, og det skulde gaa haardt til og være et meget ustadigt Høstvejr, om der blev kørt Sæd ind en Søndag. En af Naboerne kørte engang ind en Søndag, men han var saa uheldig at vælte ud i en Dam med sit Læs. »Ja,« udbrød han, »det er, som Bredstrup siger, der er ingen Velsignelse ved det Søndagsarbejde.«

Den 13. September 1863 kørte de Hvede ind, skønt det var en Søndag. Det maa altsaa have været et uroligt Vejr det Aar, hvad jo da ogsaa fremgaar af den sene Hvedehøst. Moder kom

til Fader og sagde, at det nok blev nødvendigt at sende Bud til Ebeltoft efter Madam Blunck. »Vi har sgu daarlig Tid, Andrea,« sagde Fader, vistnok for ved en vis Raskhed at sætte Mod i hende. Men Madam Blunck kom, og jeg kom ogsaa.

Min Moder gik i sit 19. Aar, da hun blev gift. Det var en meget stor og vanskelig Opgave, der ventede den unge Købstadfrøken, fin og smuk skal hun have været. Men hun var dygtig og energisk og havde en klar og skarp Forstand, naar hun var rask — ja, naar hun var rask; men dette var hun hele sit Liv igennem kun periodisk. Allerede medens hun var forlovet, fik hun et Anfald af Sindssygdом og var som ganske ung Pige første Gang paa Sindssygeanstalten — første Gang, ja første Gang. Jeg ved ikke, hvor mange Gange hun maatte til Aarhus, undertiden i Aarevis ad Gangen. Da jeg blev Student, besøgte jeg hende derude, ligesaa da jeg blev Kandidat. Hendes Sølvbryllup fejrede vi med hende derude, og da jeg blev forlovet, præsenterede jeg min Kæreste for hende paa samme Sted. Moders Sygdom var den mørke Skygge, som hvilede over vort Hjem. Saa langt jeg kan huske tilbage, ser jeg Skyggen. Undertiden kom Sygdomsanfaldet helt pludselig og uforberedt. Jeg lærte i min tidlige Barndom ikke at glæde mig ret stærkt til noget forud. Fader sagde tidt: »Det er godt, at Børnene vænner sig til Skuffelser.« Ja, det er jo sandt. Jeg tror, at jeg i god Tid forstod den Lærdом, og jeg har senere i mit Liv i Reglen været forberedt paa, at Tingene vilde komme til at gaa anderledes, end jeg haabede. Jeg har ofte sagt halvt i Spøg, men dog i Grunden i Alvor, at man bør altid vente det værste, saa kan det jo en Gang imellem ske, at man faar en glædelig Overtaskelse. Mit Liv har ikke været fattigt paa Sorger; men — takket være, hvad jeg vænnede mig til i min Barndom — Skuffelser har jeg ikke haft mange af; jeg var altid forberedt paa det værste. Stakkels Moder! Hun elskede sine Børn lidenskabeligt, men hendes Kærlighed blev ikke gengældt, i hvert Fald ikke af mig, og om et Fortrolighedsforhold til hende kunde der heller ikke være Tale.

Saa meget desto mere knyttede jeg mig da til min Fader. Jeg beundrede ham — da jeg blev større ogsaa for den Ro og Taalmodighed, hvormed han fandt sig i Moders Urimeligheder

og Voldsomheder, naar hun var syg. Jeg saa i alle Forhold op til ham, og han var, medens jeg var Barn, simpelthen en Afgud for mig. En Mand, som havde kendt mit Hjem, sagde engang til mig, at Fader havde en stor Evne som Opdrager, og jeg tror, det er rigtigt. Han stillede ikke mange Krav til os Børn, men dem, han stillede, stillede han til Gavns. Han forlangte Sandhed af os, Sandhed uden Omsvøb af nogen som helst Art, Aabenhed og Fortrolighed. Og aldrig kunde det falde os ind at lyve for ham eller vise nogen som helst Ulydighed. Han havde, som jo let kan forstaas, ofte store og alvorlige Bekymringer. Jeg ser ham endnu sidde paa sin Plads i Stuen, alvorlig, tavs og stirrende hen for sig. Saa sad jeg, hvis jeg var den eneste i Stuen, stille og saa i dybeste Alvor paa ham. Da kunde det hænde, at han med et Suk rev sig ud af sine triste Tanker, saa op, og der kom Lys i hans smukke blaa Øjne og Smil i hans Ansigt. Da blev der for mig Solskin i Stuen, og tog han mig paa sit Knæ, sang for mig med sin kønne bløde Stemme eller fortalte mig om, da han deltog i Krigen, da var det for mig, som om jeg kom ind i en anden Verden. Ja, hvor jeg elskede ham, og hvor jeg nødig vilde, at noget skulde gaa ham imod eller bedrøve ham. Blev jeg drillet eller forulempet af andre Børn, kunde det aldrig falde mig ind at klage derover til ham; jeg nænnede det simpelt hen ikke. Sine Glæder meddelte han villigt og gerne til os, da vi blev større; sine Sorger vilde han helst være ene om. »Det er nok, at der er een, som har Sorgerne,« sagde han saa tidt.

Vi var 3 Børn, 2 Dreng og 1 Pige. Min Broder, Jacob Andreas Hansen, var født 17. Maj 1866. Han var altsaa 2^{1/2} Aar yngre end jeg, men dog gammel nok til, at vi kunde være Legekammerater en stor Del af vor Barndom. Han var den bedste og rareste Dreng, der kunde tænkes, og jeg kan rolig sige, at kom der os noget imellem under vor Leg, da var Skylden altid min; jeg var nemlig alt andet end elskværdig og havde mange uheldige Egenskaber, som desværre har holdt sig til denne Dag.

Den 27. April 1873 fik vi en Søster, Maren Marie Margrete. Lille Marie blev en Solstraale i Hjemmet, ja paa hele Raneladegaard. Hun blev ogsaa en sød og yndig lille Pige, som,

da hun voksede til, altid bragte Liv og Glæde med sig, hvor hun kom.

Min Fader havde jo været med i Krigen 1850 og været med ved Isted. Han elskede at tale om den Tid, og jeg elskede at høre ham fortælle eller synge Soldatersange. Dette kom til at præge min og min Broders Lege. En tredje Dreng, Anders Bisp, var gerne med, naar vi legede Krig. Et lille Stykke fra Gaarden laa noget, som kaldtes Kælderen; Kælder var det nu ikke, men det havde maaske engang været det. Det bestod af et temmelig stort Hul og et mindre ved Siden af og passede udmærket til vore Lege. Her byggede vi Fæstninger og Løbegrave og Volde. Ved vort Arbejde her blev omsider »Kælderen« i almindelig Omtale forandret til »Fæstningen«. Det var en fortræffelig Legeplads for os, og det gav os en ypperlig Lejlighed til sundt legemligt Arbejde, men det gav ogsaa mig en meget stærk Lyst til at blive Officer. Jeg havde en levende Fantasi og udmaalede mig derfor min Fremtid som en berømt Hærfører. Undertiden kunde jeg ogsaa, jeg ved ikke hvorfor, tænke mig at blive Præst, og da jeg blev større og hørte om Absalon og læste Ingemanns Romaner, slog det mig, at jeg vilde være Præst og Kriger paa een Gang; men Krigeren lokkede mig dog mest i min egentlige Barndomstid.

Rane-Ladegaard var med Hensyn til Bygninger meget beskeden og uanselig. Der var en urimelig høj Lade; de øvrige Huse var lave, kun Stuehuset var grundmuret, men ogsaa uanseligt. Stuerne havde lavt til Loftet og var kun smaa, med Undtagelse af »Salen« (senere døbt om til »Havestuen«), som var ret rummelig. Syd for Gaarden var der en Frugthave, ikke stor, men med mange Frugtræer, som bar god og rigelig Frugt. Navnlig var der herlige Gravenstener og Kirsebær. Haven var begrænset mod Syd af et Stendige, og midt paa den fandtes en Forhøjning, hvorpaa der stod en grønmalet Bænk med Ryglæn. Det var Faders Yndlingsplads. Der røg han om Sommeren sin Morgen- og Aftenpibe og frydede sig over den herlige Udsigt over Marken, Skoven og Kattegat. Nord for Gaarden laa en mindre Urtehave, hvor vi Børn naturligvis ofte færdedes.

Da jeg første Gang hørte om Jesus i Urtegaarden, dannede

jeg, som Born med Fantasi jo plejer at gøre, naar de hører eller læser om en historisk Begivenhed, som fængsler dem, selv Sceneriet for Begivenhederne. Getsemane Urtegaard blev da Urtehaven derhjemme. Der ved Laagen, hvor nogle Sten var

Stig Wolrath Bredstrup
som Barn.

gledet ud fra deres Plads, var det, at Disciplene lagde sig til Hvile og faldt i Søvn. Om-trent et Stenkast derfra, der hvor Havens Gang gjorde en Bøjning, under Hængeasken, var det, at Frelseren knælede ned i Bøn, og over Hegnet fra Naboens Toft var det, at Ypperstepræstens Svende og Judas trængte ind i Urtegaarden. Endnu den Dag i Dag, saa gammel jeg end er blevet, kan jeg aldrig tænke paa Getsemane, uden at Sceneriet, jeg dannede som Barn, er der med det samme. Der er noget ejendommeligt smukt ved dette, at vore tidligste religiøse Forestillinger kan associere sig for

hele Livet med vore Barndomserindringer.

Jeg er vokset op i en smuk og ejendommelig Natur. Der var, som jeg har sagt, en lang Vej fra den ene Ende af min Faders Jord til den anden, og der var en ret stor Forskel baade paa Jordens Bonitet og Landskabets Udseende. Ved Skoven, i Vestermarken og i Kæret var der en nærmest idyllisk Skønhed; i Nordmarken var Udseendet mere jysk. Der var meget høje Klitter (Klinter) ned mod Havet. Naar det en Dag havde været Storm fra Vest, kunde det hænde, at en hel lille Flaade af Sejl-skibe ankrede op i Læ af Klinten, og naar saa Luften endnu var urolig med mørke, solsprængte Skyer, da kunde der være et eget fantastisk Præg over det hele. Jeg har tidt staaet og set med en vis Betagethed ud over Havet, og endnu kan det ske, at jeg om Natten drømmer om Skibene ved Nordmarkens

Kyst og ser dem — som jeg saa dem som Barn, naar de fik Magsvejrs — stikke til Søs. Da jeg for nu mange Aar siden saa Fru Slott Møllers mærkelige Maleri: »Fagre Snækker«, forekom det mig, at den Stemning, som greb mig, var mig kendt og hjemlig.

Mine Forældre omgikkes deres forskellige Naboer, og jeg har naturligvis været hos dem alle. Men mest Betydning, især i min Ungdom, fik Hjemmet hos Boserups paa Blusgaard. Denne Gaard ligger ved Blushøj lige ved Kattegat. Udsigten fra denne Høj er vidunderlig; mod Syd over Lavlandet, Kæret og »Øerne«, en meget flad Landstrækning, mod Øst ud mod Havet til Hjelm, denne dejlige lille Ø. Han var en brav, stilfærdig og hyggelig Mand. Fru Boserup var et betydeligere Menneske. Hun var i sin Tid blevet kristelig vakt af Provst Kampmann i Ebeltoft og derved kommet ind i den grundtvigske Bevægelse. Hun holdt meget af mig og fik en ikke ringe Betydning for mig i min Ungdom. Mine Forældre havde intet med Grundtvigianismen at gøre, men var begge kirkelig sindede Mennesker. Fader havde sat stor Pris paa Kampmann, og for at han, der kort efter min Fødsel var blevet befordret til Sogneembedet i Hjørring, kunde komme til at døbe mig, blev jeg hjemmedøbt den 24. November 1863. Jeg husker, at Fader flere Gange har sagt, at han vilde gerne, om Kampmann kunde være hans Præst, naar han skulde dø. Men Kampmann, som var meget ældre, døde længe før Fader.

1870 blev en ganske ung Seminarist, Søren Klausen, Lærer ved Elsegaard og Skovgaard Omgangsskole. De tre Dage om Ugen underviste Læreren i Elsegaard, de tre andre i Skovgaard. Den selvsamme Skolegangsordning findes der endnu. Klausen fik — i hvert Fald i den første Tid — sin Kost skiftevis i de forskellige Gaarde, altsaa ogsaa hos os. Fader syntes straks godt om den unge Lærer, og allerede af den Grund gjorde jeg det ogsaa. Men han var nu for Resten ogsaa en meget flink ung Mand. Det blev bestemt, at jeg skulde gaa i Skole hos ham, skønt jeg endnu ikke var fyldt 7 Aar. Min Moder havde læst lidt ABC med mig, men jeg havde væsentlig selv lært mig Bogstaverne, de trykte i Aarhus Stiftstidende og de skrevne af min Moders Navne i hendes Salmebog. De aller-

første Begyndelsesgrunde sad jeg altsaa inde med. Det var en Morgenstund først i Maj, at Klausen tog mig i Haanden og førte mig over til Skolen. Det var Solskin, men der laa Vandpytter i Gaarden. Hvor husker jeg tydeligt min første Gang til Skolen, medens Fader og Moder stod og saa efter deres Dreng, der nu var blevet saa stor. Det var jo op mod Pinse, og Klausen gav Børnene det første Vers for af en Pinsesalme. Det lød saaledes:

»Kom Helligaand, Gud Herre from
 Med Miskundhed og Naade kom,
 Opbyg din Menighed her nede,
 Lær den af Hjertens Grund at bede!
 Ved evig Sandheds klare Skin
 Du leder til Guds Rige ind
 Et Folk af alle Verdens Tunger,
 Der dig til Lov og Ære sjunger.
 Halleluja, Halleluja!

Det var altsaa en Salme, der i sig selv er ganske uden Værdi og afgjort ikke er egnet til at læres af Børn. Det var nu ganske vist kun de store, der fik Salmen for; men jeg troede, at det var os alle, der skulde lære den. Og jeg lærte den virkelig. »Det spaa'de min Far sig meget af.« Det viste jo i hvert Fald, at jeg havde let ved at huske og lære udenad.

Jeg var nu meget glad for min Lærer og min Skole. Da der var gaaet et Aars Tid eller saa, skulde Klausen aftjene sin Værnepligt, og der kom saa en eller to Vikarer. Klausen benyttede nemlig sin Soldatertid til at blive Sekondlieutenant. Han fik senere et andet Embede og kom til sidst som Lærer til Flakkebjerg Opdragelsesanstalt, blev gift med Forstander Møllers Datter og blev efter sin Svigerfaders Afgang selv Forstander for Anstalten. I mangfoldige Aar havde jeg ikke set noget til Klausen; men en Dag, medens jeg var Kateket i Køge, ringede han paa min Dor. Han havde været paa Billesborg i tjenstligt Ærinde og benyttede saa Lejligheden til at besøge mig og opfriske gamle Minder og tale om fælles Bekendte. Han indbød mig ogsaa til at besøge sig, og jeg besøgte ham flere Gange. Jeg fik det bedste Indtryk af hans Ledelse af Anstalten

og fandt det hele særdeles interessant. Klausen døde i en forholdsviis ung Alder. Da han var død, skrev hans Hustru til min Fader, at det havde været hans Ønske, at jeg skulde tale ved hans Begravelse. Og dette Ønske efterkom jeg naturligvis. Da jeg stod og trak min Præstekjole paa, stod den bekendte Pastor Peter Rønne ved Siden af mig og trak sin Præstekjole paa. »De var maaske i Familie med Klausen,« spurgte han. Men da jeg forklarede, at det var jeg ikke, men at han havde været min Lærer, gjorde Rønne brat omkring og stirrede paa mig med den største Forbavselse. Jeg beroligede ham saa med, at jeg ikke var Flakkebjergdreng.

Da Klausen forlod Elsegaarde-Skovgaarde, fik han en Efterfølger i en Seminarist, som var født i Elsegaarde, Andreas Andersen. Han var meget afholdt og med Rette; han var en meget tiltalende Mand i sit Væsen og i al sin Færd og fornøjelig og flink som Lærer. Jeg satte ogsaa stor Pris paa ham, og som voksen fik jeg Lejlighed til at komme en Del sammen med ham og besøge ham i de Embeder, han senere fik, Daugstrup og Glatved. Han blev gift med en ung Pige fra Ebeltoft. Hun lever endnu, men Andersen selv døde for ca. 40 Aar siden af Kræft. — Da jeg i 1930 fik nogle Timer paa Femmers Kvinde-seminarium, var der en Elev derinde, som var fra Ebeltoft, Frk. Aagaard Hansen. Morsomt nok blev denne unge Pige, da hun havde taget sin Eksamen, en Tid Vikar i Elsegaarde-Skovgaarde Lærerembede og kom saaledes til at undervise i den selvsamme lille hyggelige Skole, hvor jeg 60 Aar i Forvejen havde begyndt min Skolegang.

Faa Maaneder efter at jeg var kommet i Skole, udbrod den fransk-tyske Krig. Jeg husker endnu tydeligt den Stemning, Krigen vakte blandt Folk. Jeg havde jo hørt saa meget om Krigen 48—50 og om Krigen i 64, da der i min spæde Barn-dom var indkvarteret Tyskere paa Rane-Ladegaard. En Dag i August kørte jeg med Fader til Mølle i Ebeltoft, og Mølleren, der ligesom min Fader var Veteran fra Treaarskrigen, kom ud af sit Hus og fortalte, at den første Træfning mellem Tyskerne og Franskmandene havde fundet Sted (ved Wörth), og Tyskerne havde sejret. Jeg lagde Mærke til, at de to Mænd var meget alvorlige ved denne Efterretning; det var jo den almin-

delige Antagelse, at Franskmændene vilde sejre og vi faa Sønderjylland tilbage. At denne Tur til Møllen maa have gjort et stærkt Indtryk paa mig, slutter jeg deraf, at jeg tydeligt mindes, hvordan Vejret var, at det var Solskin. Man plejer jo aldrig at kunne huske Vejret, undtagen ved saadanne Lejligheder, hvor Indtrykket af, hvad man oplevede, var betydeligt. Allerede i September kom jo det afgørende Vendepunkt i Krigen. Det var en Søndag, og vi havde Høstgilde. Dette holdtes altid i Mælkestuen, der da gerne var pyntet med Aspargesgrønt. Gulvet bestod af Mursten, og midt derover var en Rende- sten; men derfor dansede man lige godt. Musikken bestod af en enkelt Violin, der spillede af Ras Røgter, som tog Plads paa et omvendt Kar, og til hans Spil gik Dansen lystigt. Der var en Høstmand med det mærkelige Navn Bizta. Det var en Ungarer, som under Krigen i 64 havde været indkvarteret med de fjendtlige Tropper i Ebeltoft; men han deserterede og skjulte sig i Ebeltoft Skov, hvor nogle Borgere fra Byen sørgede for ham. Efter Krigen kunde og turde han naturligvis ikke rejse hjem; han blev heroppe, bosatte sig og blev gift i Boslum; og nu var han altsaa Høstmand paa Rane-Ladegaard i 1870. Han hadede Preusserne af et godt Hjerte. Ved det omtalte Høstgilde var han naturligvis med og morede sig selv og de andre kongeligt. Han dansede ungarske Danse og sprang omkring som en vild, helt ustyrlig. Da kom Fader og fortalte, at Tyskerne havde sejret ved Sedan, og at Kejser Napoleon var taget til Fange. Jeg ser endnu Faders alvorlige Ansigt, da han fortalte dette; men det rørte ikke Bizta. Med det Raab: »Saa bliver Franskmændene endnu mere rasende,« styrtede han videre i sin vilde Dans. Naar jeg husker alt dette saa nøje, ligger det jo i, at jeg var uhyre optaget af Krigsbegivenheder. Fader holdt et illustreret Blad, det læste jeg, og jeg saa med stor Interesse Billederne af de franske Feltherrer: Mac Mahon, Bazaine, Trochu, og hvad de nu hed. Moder og Pigerne sad og pillede Charpi til de saarede franske Soldater.

Paa Grund af de huslige Forhold førtes der i Almindelighed et stille Liv paa Rane-Ladegaard. Selskabelighed var der i Almindelighed ikke meget af og heller ikke af Udflugter. To Gange hver Sommer var her en Udflugt til Randers. Om Efter-

aaret var der gerne nogle Dages Jagt, hvori nogle unge, der havde været Forvaltere eller Landvæsenselever paa Gaarden, deltog, det var for de flestes Vedkommende Slægtninge af Fader. Disse Jagter var en stor Fornøjelse for os Drengene, hvad enten der nu var Tale om Klappjagt eller Hare- og Hønsjagt. Fader var ikke nogen særlig ivrig Jæger, men skød dog ikke saa faa Høns. Hønsjagten gik dengang ind d. 12. September, altsaa Dagen før min Fødselsdag. Da jeg senere kom til at gaa i Skole i Ebeltoft, fejredes undertiden Fødselsdagen paa den Maade, at jeg fik nogle Kammerater med hjem efter Skoletid, og Fødselsdagens Glæder bestod i, at vi gik paa Jagt og saa Fader skyde Høns. Det fandt vi alle umaadelig interessant.

Af dem, der ret ofte besøgte min Fader, vil jeg her nævne en, skønt det først er i en senere Periode af mit Liv, at han fik nogen Betydning for mig. Han hed Jacob Lyngbye og havde været Møller, men blev senere Boghandler i Ebeltoft. Han havde en lille poetisk Aare og skrev undertiden Lejlighedsdigte, et saadant skrev han f. Eks. til mit Bryllup. Men først og fremmest var han en udmærket Fortæller. Han var en stor Beundrer af St. Blicher. Engang fortalte han mig om et Besøg, han havde gjort hos Digteren. En Søndag Eftermiddag (det maa have været i Fyrreerne) var han gaaet fra Randers til Spentrup for at komme til at hilse paa Blicher. Han blev vist ind i Studereværelset, og der sad Digteren sammen med nogle Bønder fra Sognet. De røg Tobak og drak Kaffepunch og spyttede paa Gulvet, og det var meget fælt. Omsider gik dog Bønderne, og Blicher og den unge Mand blev tilbage. Men Blicher var ikke oplagt til at tale, og da de begge i nogen Tid havde siddet i Tavshed, udbød han: »Vil De med paa Jagt?« »Nej, det kan jeg ikke, for jeg skal tilbage til Randers inden Aften.« »Naa, ja, det var ogsaa ufornuftigt af mig at indbyde Dem; for nu gaar jeg, men jeg ved ikke, naar jeg kommer tilbage.« Denne lille Tildragelse burde være meget betegnende for Blicher og hans Hjemliv.

Ved en anden Lejlighed — vi sad ude paa den grønne Bænk paa Højen i Haven — fremsagde han for mig Digtet »Farvel Hans Christian.« Da hørte jeg for første Gang dette Digt, som mærkelig nok er saa lidt kendt. Det er dog saa ægte Blichersk.

Hans Christian Møller havde været Forpagter paa Marselisborg paa den Tid, Blicher var Præstegaardsforpagter i Randlev, ogsaa i Hads Herred. Møller havde en Søn, som blev Præst og gift med den saa bekendte Fru Jutta Bojsen Møller.

Digtet lyder saaledes:

Farvel Hans Christian, ogsaa du gaar bort!
Du som de andre lader mig tilbage,
Nu tykkes mig først ret, vort Liv er kort,
Det hele som en liden Slump af Dage.

Det er ej længe siden, tykkes mig,
Vi vare begge raske Ungersvende.
Hver Ungdomsglæde søgte mig som dig,
Vi tænkte begge lidt paa Livets Ende.

Mig tykkes hartad som det var i Gaar,
Vi svang Hadsherredpigerne i Dansen,
Med friske Roser i de lyse Haar
Og kælne Øjne under Blomsterkransen.

Da Ditlevine med forelsket Blik
Og ømme Hjertesuk kom dig i Møde,
Da Arm i Arm I to tilsammen gik
Og plukked Kærlighedens Roser røde.

Ak, hun er ogsaa borte, stakkels Ven!
I flere Aar alt vandred du alene.
Den skønne Myrte længst er visnet hen.
Om Graven bøje sig Cypressens Grene.

Farvel Hans Christian, Vaaren brat forsvandt,
Og Livets Sommer maatte snart henrinde,
De Glædeskranse, som vi »Knøse« bandt,
Dem saa vi vore Børn paa ny ombinde.

Men Alderdommens Vinter, mørk og kold,
Den skulde ikke knuge dig ret længe;
Den stille Gravhøj er det stolte Skjold,
Som ingen Sorgens Pile gennemtrænge.

Men jeg, min Ven, ja, jeg er her endnu
Med ogsaa denne Sorg paa gamle Dage.
Jeg stander ved dit Vinterleje du,
Ak, hører du min gamle Harpes Klage?

Hvis saa, da hils din Ungdomsbrud fra mig,
Ved eders Brudeseng jeg sang med Glæde.
Men nu paa Dødens Seng jeg finder dig.
Ak ja — i anden Tone maa jeg kvæde.

Farvel Hans Christian, fra din Grav igen
Jeg atter ud i Livets Tummel iler.
Sov vel! Jeg kommer efter dig min Ven,
Naar Dødens Engel ogsaa mig tilsmiler.

Digtet findes i P. L. Møllers Udgave af Blichers Digte, men ikke i andre Udgaver. Dette synes mig ubegribeligt.

Jeg blev hjemme paa Rane-Ladegaard og gik i Elsegaard Skole, til jeg var 11^{1/2} Aar gammel. Saa fandt man det rimeligt, at jeg kom i en anden Skole, hvor jeg kunde faa en videre-gaaende Undervisning. Den nærmeste Skole var Ebeltoft Borger- og Realskole, og da mine Bedsteforældre boede i denne By, og jeg kunde blive optaget i deres Hjem, flyttede jeg til Ebeltoft i Marts Maaned 1875, men jeg kom jo ikke derved længere bort, end at jeg kunde tilbringe hver Fredag paa Rane-Ladegaard. I de Aar, jeg gik i Skole i Ebeltoft (1875—78), har jeg da mangfoldige Gange travet ad den Vej, jeg omtalte i Begyndelsen af dette Afsnit.

RANDERS 1878—82
DEN GAMLE PROKURATOR

Under mit Ophold paa Latinskolen i Randers skulde jeg bo hos min Onkel Andreas, min Faders ældste Broder, der som ældste Søn var opkaldt efter Bedstefaderen, Provst Bredstrup i Skibet. Han var født d. 10. April 1816, og efter i sin Ungdom at have taget juridisk Eksamen var han en Tid Herredsfuld-mægtig i Hanherrederne. Derefter blev han Sagfører (Proku-rator) i Randers og senere ogsaa Meddirektør i Banken. Denne sidste Stilling kunde han takke for, at han paa en vis Maade er kommet i Litteraturen. Jakob Knudsen havde af og til, da han var Valgmenighedspræst i Mellerup, sin Gang i Randers Bank, og der lagde han Mærke til min Onkel og benyttede ham saa i en af sine Fortællinger »Pension«. Fortællingen er der nu ikke stort ved, og for Resten heller ikke ved Billedet af min Onkel. Men jeg kan forstaa, at en Forfatter kunde komme til at lægge Mærke til ham. Han havde et højst ejendommeligt Ydre, og naar han majestætisk skred ned ad Gaden, var der ikke faa, der uvilkaarligt saa efter ham. Sit hvide Hoved bar han højt, og han holdt sig rank som et Lys selv op i sin høje Alderdom. Hans Ansigt var magert og blegt, Øjnene, under de tykke mørke Øjenbryn, strenge og myndige, Læberne faste. Jeg har aldrig set min Onkel i anden Dragt end sort, og Frakken var altid, selv paa den varmeste Sommerdag, knappet helt op i Halsen, saa kun de høje stive Flipper saas over Frakken. Han var i Almindelighed uhyre tavs, i hvert Fald hjemme, og naar han talte, var det gerne med en underlig barsk Mine. Han slængede Ordene fra sig, næsten som det var ham ube-hageligt at tale. Det kunde hænde, naar Barberen indtraf paa hans Kontor, at han selv gik gennem Spisestuen ned ad den lange Gang til Køkkenet for at rekvirere Barbervand. Saa slog han Døren op til Køkkenet, gjorde en pantomimisk Bevægelse med Haanden over sit Ansigt og trak sig hurtigt tilbage i Ensomheden uden at sige et Ord.

Jeg har aldrig kendt et saa udpræget Kontormenneske som min Onkel. Hans Kontor var hans Verden; i det levede og aandede han. Fra Kontoret førte en Dobbeltpanelør ind til

Dagligstuen, paa den modsatte Væg fandtes en Dør ind til Fuldmægtigens Værelse. Paa Væggen ind mod Dagligstuen stod en pragtfuld høj Mahognipult, foran Pulten var der en Drejetaburet, og her var Onkels stadige Arbejdsplads. Ved Væggen ud mod Gaden var der et mindre Skrivebord, hvorpaa der stod forskellige Nipsgenstande. En Dag i November var jeg engang kommet til at tænke paa den sig nærmende Jul og til at længes efter Juleferien, og jeg fik da Lyst til at købe Julegaver til dem derhjemme, skønt det jo var i god Tid. Men mine Lommepege skulde jeg have hos Onkel. Saa vovede jeg mig ind til ham. Han sad tilfældigvis ved det lille Skrivebord og saa ikke videre indladende ud, og selv havde jeg vistnok ogsaa en Fornemmelse af, at det var lovlig barnagtigt at bede om Penge til Julegaver allerede i November. Jeg var derfor ikke videre dristig ved at fremføre min Begæring, og han studsede ogsaa, da han hørte, hvad det drejede sig om. Det var dog ikke saa meget Tidspunktet, han lagde Mærke til, som derimod selve Begrebet Julegave. Med en rask Bevægelse med sit Penneskraft pegede han hen over Nipsgenstandene paa Bordet. »Alt det Skidt har jeg faaet i Julegave!« Men jeg fik dog Pengene. Onkel sagde nemlig aldrig nej, i hvert Fald ikke i det lange Løb.

Da Onkel havde været Byraadsmedlem i 25 Aar, holdt Borgerne Fest for ham, og han blev udnævnt til Ridder af Dannebrog. Ved den Lejlighed blev der sunget en Sang til hans Pris, hvori det bl. a. hed:

Vor Bredstrup er en Hædersmand
 Af sjette Frederiks Skole;
 Thi hvo fik Værdighed som han
 I Holdning, Blik og Kjole?
 Ja, Ret og Sandhed har han kær,
 Krogveje kun han hader,
 Og regelret i al sin Færd
 Han retter Byens Gader.

Ja, regelret — det var han. Jeg har aldrig kendt et mere regelmæssigt Verbum end ham. Præcis paa samme Tid stod han op hver Dag, drak sig et Glas kogt Vand og gik sin Morgentur i Tøjhushaven. Hjemkommen fra Turen indtog han sin

café au lait med Honning i og spiste hertil nybagt Birkesbrød. Saa gik han ind paa Kontoret, tændte sig en Cigar (han røg gode Cigarer, som jeg, naar jeg saa mit Snit til det, nappede en af), læste Morgenposten og gik saa i Gang med sit Arbejde til Banktid. Naar han kom hjem fra Banken, stod Middagsmaden paa Bordet. Den indtog han i stor Hast, og saa snart han var færdig, rejste han sig og gik ind paa Kontoret. Der blev hans Kaffe serveret, og til den røg Onkel Dagens 2. Cigar. Saa igen Kontorarbejde til Aftensmadstid. Om Mandagen spiste vi $7^{1/2}$; thi saa havde der været Byraadsmøde, om Torsdagen Kl. $6^{1/2}$; thi saa skulde der være Udvalgs møde, de øvrige Aftner Kl. 7 pr. Efter Aftensmaden gik Onkel, naar det var lyst, sin Aftentur i Tøjhushaven. Ved denne Lejlighed røg han Dagens 3. og sidste Cigar. Hjemkommen fra Aftenturen læste han Aftenposten. Kl. 9 hørte man fra Dagligstuen Onkels lange, faste Trin i Kontoret, Tapetdøren aabnedes med en aparte Lyd, som endnu ligger i mit Øre, og han traadte ind i Stuen og kastede Aftenaviserne paa Bordet foran Tante. Saa stak han Hænderne i Bukselommerne og tilbragte den sidste Time af Dagen i Familiens Skød, som oftest vandrende op og ned ad Gulvet. Kl. 10 gik han i Seng. Ferier og Ferierejser kendte han intet til; en enkelt Dags Besøg kunde han aflægge hos sine Brødre, men det gik sjældent paa. Naar han var paa Forretningsrejse i København, boede han altid paa Hotel d'Angleterre, i min Studentertid blev jeg da altid inviteret af ham en Dag til table d'hôte og derefter i det Kgl. Theater, hvor vi sad i 2det Parket. Thi mærkeligt nok kunde Onkel ganske godt at lide at komme paa Komædie, og Olaf Poulsen morede ham meget. Hans Datter Julie blev for Resten Skuespillerinde; hun var gift med Professor Riis-Knudsen. Skønt Onkel naturligvis ikke havde megen Forstand paa eller Sans for det kunstneriske, og skønt han naturligvis heller ikke kunde begribe, at Riis-Knudsen gad ofre en Formue paa Theatret, var han dog interesseret i dettes Gang og holdt meget af sin Svigersøn, hvis Karakter han skattede højt.

Saa tilknappet Onkel nu end var, og saa streng og barsk han saa ud, gemte der sig alligevel et blødt Sind bag det skarpe Ydre.

Hans Retsindighed var almindelig bekendt. Naar Folk i Randersegnen talte om Prokuratorer og — som det i alt Fald dengang var almindeligt — stiklede paa Standen, da undtog man gerne den gamle Kancelliraad (senere Etatsraad). Betegnende for Onkel var, at han aldrig paatog sig Inkassationsforretninger. »Jeg har altid,« fortalte han mig med et lunt Smil, »henvist Folk til Alberti (den gamle), det var han god til.«

Min Onkel havde i sin Tid en stor og meget lønnende Forretning. Han var Executor i store Dødsboer, og store Summer er i Aarenes Løb gaaet gennem hans Hænder; de gik altid gennem rene Hænder. Han var ikke af dem, der søgte egen Fordeel, og f. Eks. at benytte sin Indflydelse til Gavn for sine egne var ham aldeles umuligt. Onkel var, da jeg kom til Randers, 62 Aar og syntes mig naturligvis en meget gammel Mand. Han levede 30 Aar til. Da han blev 90, holdt Slægten en Fest for ham, og det blev mig overdraget at udbringe hans Skaal. I min Tale kom jeg til at minde om de to Kvinder, som efter mit Skøn havde betydet mest for ham, hans Moder og hans forlængst afdøde Hustru, Tante Betty, en from og yndig Kvinde. Onkel rejste sig og takkede; men da han nævnte sin Moder, brast han i Graad. Jeg har ellers aldrig set ham græde, saa lidt som jeg i Grunden har set ham vred. Betegnende for ham var det, at han, da han kom hjem fra Festen, sagde til sin Datter, at han var meget flov over, at han var kommet til at græde.

Onkels Ægteskab var paa en Maade næppe lykkeligt. Jeg tror sikkert, at han holdt af sin Hustru og hun af ham. Men de var saa uendelig forskellige. Stakkels Tante Betty led i sine senere Aar af et periodisk Tungvind, en sygelig Depression; hun døde 1886. Det er karakteristisk for Onkel, at han for Alvor mente, at der maatte købes Kranse til hendes Begravelse; han tænkte sig ikke, at der vilde komme Kranse nok fra andre.

Onkel døde 1908, og jeg begravede ham paa Skt. Mortens Kirkegaard. Jeg talte over Ordspr. 22,1: »Et godt Navn er at foretrække for stor Rigdom; Gunst er bedre end Sølv og Guld.«

6 Aar efter var jeg paa Besøg i Randers hos min Datter og Svigersøn. Jeg skulde tilbage til Sjælland en Morgen meget tidligt, og til at besøge mit Tøj paa Jernbanestationen havde

jeg bestilt det gamle Bybud Myhlenberg. Han kom med sin lille Vogn og Hest og fik Tøjet læsset. Saa satte jeg mig op ved Siden af ham, og han kørte forbi Brødregade 13. Da vi kom der, sagde jeg, at der havde jeg engang boet. Myhlenberg saa forbavset paa mig. »Jeg tvi'ler.« »Jo, det var rigtigt nok. Her har jeg boet; men det er mange Aar siden, det var hos min Onkel.« «Aa, den gamle Etatsraad, var det Deres Onkel?» Og nu fik han Munden paa Gled og fortalte om den gamle Mand, og at det var Synd, at han ikke fik Lov til at dø i det Hus, hvor han havde boet i saa mange Aar, men at han blev tvunget til at flytte hen i en anden Lejlighed. Det var en stor Skam. »Det var mig, der flyttede for ham. Og vi kom om Morgenen og begyndte i Spisestuen, og saa gik vi til Dagligstuen og saa til de andre Stuer. Og han sagde ingenting til det. Saa hen paa Eftermiddagen kom vi til Kontoret. Ja, Hr. Etatsraad, saa skulde vi ogsaa til at flytte her. Nej, sagde han. Jo, Hr. Etatsraad, vi har jo flyttet det andet. Flyt det tilbage, Myhlenberg, flyt det tilbage. Saa maatte Husbestyrerinden hen til Købmand Bay, og han kom saa og snakkede for ham, og saa fik vi jo Lov. Men det var en stor, stor Skam, og han levede da heller ikke ret længe derefter.«

Jeg ser det hele for mig, den gamle Mand, hensunken i sig selv, ensom i det store Hus. Stuerne havde ingen Værdi for ham; men Kontoret, hans Virkeplads, hans Tankers og Arbejdes Sted i de mange, mange Aar; Kontoret, hvor han saa mange Gange havde siddet ene med sine Overvejelser og Bekymringer — det vilde de nu sætte ham ud af. Den gamle Mand rejste sig, saa paa den store Pult, paa Skrivebordet og paa Spillebordet, hvor der nu ikke laa flere Dokumenter, og saa skred han for sidste Gang, rank og med oprejst Hoved — som han plejede — ud af sit Kontor.

I RANDERS LÆRDE SKOLE

Midt i August begyndte det ny Skoleaar. Det var en højtidelig Stund for mine Forældre, da deres ældste Søn skulde hjemmefra. Min Fader paalagde mig at skrive hjem een Gang

hver Uge og aldrig at fortie noget. Fik jeg Modgang, gik det mig galt eller gjorde jeg noget galt — intet maatte forties. »Det er bedst, at du lader mig det vide, om det er aldrig saa galt,« sagde Fader. Fra min Skoletid i Randers fik jeg den Skik at skrive til Fader een Gang om Ugen, og den Skik holdt sig endnu, da jeg blev Forstander paa Jonstrup. Jeg anfører dette som et Vidnesbyrd om, hvilken Betydning min Fader havde for mig.

Da jeg skulde til Randers, lod Fader lave en Kommode til mig. Den har fulgt mig tro siden, og den staar den Dag i Dag i mit Soveværelse ved Siden af min Seng. Og min Moder var saa forsynlig at medgive mig en lille Papæske med Knapper, Naal og Traad. Æsken gemte min Hustru i mange Aar; nu er den vist forsvundet. Jeg husker tydeligt, da Vognen kørte mig ud af Gaarden. Om Foraaret havde min Broder og jeg fanget en Ravneunge i Skoven. Den var efterhaanden blevet ganske tam, var uhyre pudsigt, men gjorde al den Fortræd, den kunde, saa den var ret en Ulykkesfugl. Da jeg kørte ud af Gaarden, fløj Ravnene foran Vognen. Var det et ondt Varsel? Jeg mindes, at jeg spurgte saaledes ved mig selv.

Jeg kom til Randers henad Aften, stod af i Strømmen og gik til min Onkel i Brødregade Nr. 13. Da jeg havde drukket The, gik jeg ind paa mit lille Værelse ved Siden af Køkkenet. Det var lige akkurat stort nok til, at Seng, Bord, Stol, Kommode og Vaskebord og jeg selv kunde være der. Vinduet stod aabent, og jeg saa gennem det over i Genboens Gaard, hvor en Storkefamilie boede paa Taget. Thi i Randers var der dengang en Mængde Storkereder. De gav Byen et ejendommeligt landligt Præg. Fra Storkereden gik mine Tanker hjem til Rane-Ladegaard. Paa Laden der var der ogsaa en Storkerede, og det havde hvert Foraar, fra jeg var meget lille, været mit stadige Spørgsmaal: »Mon Storken vil bo her i Aar?« Saa tænkte jeg paa dem derhjemme, paa mine Forældre og Søskende, paa Høstfolkene, som endnu havde travlt med Høsten; paa Nordmarken og Vestermarken, Skoven og Kæret, Havet og »Hjelmen« og de dejlige Bakker ved Stranden. Ak, hvor var der dejligt paa Rane-Ladegaard. —

Randers var ikke noget ukendt Sted for mig. Nu sad jeg

der altsaa som den, der skulde bo der i 4 Aar. For saa vidt jeg har tænkt paa Fremtiden, har disse 4 Aar naturligvis forekommet mig som et uendeligt langt Tidsrum. Men hin første Aften i Randers gik mine Tanker vist kun til Rane-Ladegaard.

Da lød der lange, faste Skridt i Køkkenet udenfor. Døren blev slaaet op, og min Onkel stod i Døren i Overfrakke. »Kom, saa skal jeg vise dig Vejen til Skolen,« sagde han barsk. Jeg rejste mig og fulgte med ham ud ad Vestergade. Der blev ikke vekslet mange Ord mellem os; men det var just heller ikke for Aftenturens Skyld, han vilde have mig med. Det var for at sikre mig, at jeg kendte Vejen og vidste, hvor lang den var, at jeg ikke næste Morgen skulde komme for sent til Skole.

Paa Vestergade, ikke langt fra Jernbanestationen, laa Latin-skolen. Dens officielle Navn var »Randers lærde Skole«, og paa en Plade paa Bygningens Sydgavl ud mod Gaden stod anført, at den var opført af Randers Kommune 1857. Desuden læste man Skriftordet: »Samler eder Skatte, som Rust og Møl ikke kunne fortære,« unægtelig en noget fri Anvendelse af hine Bjergprædikenens berømte Ord.

Hvad Skattene angik, da bestod de fornemmelig i Latin og Græsk. Dertil kom Tysk og Fransk, og i de første 4 Aar Matematik, Naturhistorie, Geografi, Dansk med Stil. I de to sidste Aar efter 4. Klasses Hovedeksamen kom der Oldnordisk og Engelsk i Stedet for Tysk, og saa fik vi Fysik med Astronomi. Historie havde vi hele Skolen igennem.

Til Dels fordi jeg til at begynde med stod saa langt tilbage, var jeg en yderst tarvelig Elev i de første 2 Aar, og jeg mødte oven i Købet engang med en saa jammærlig Karakterbog til Onkels Underskrift, at jeg opgav det heie; thi det kunde aabenbart ikke føre til noget. Jeg følte mig umaadelig skamfuld og gav mig saa til at bestille noget mere; men daarligt var det, og daarligt blev det. Ved Aarsprøven klarede jeg mig imidlertid nogenlunde, saa at jeg undgik at blive Oversidder; mit gode Snakketøj hjalp mig ved Eksaminerne.

Da jeg kom i 5. Kl., skete der en Forandring med mig. Jeg tror, det kom deraf, at vi fik et for mig ganske nyt Fag, nemlig Fysik. Det optog mig, jeg forsoed det, arbejdede flittigt med det og fik gode Karakterer. Det sker undertiden, at en doven

Dreng ved at faa Interesse for et Fag ligesom i det hele taget kan vindes for Skolen. Dette var Tilfældet med mig, og i de to sidste Aar hørte jeg til Klassens flinkeste Elever. Følgelig kom jeg til at befinde mig bedre og bedre i Skolen, og naar jeg nu tænker tilbage paa min Skoletid i Randers, er det i Grunden med Glæde; men det er da bestandig de to sidste, især det sidste Skoleaar, jeg tænker paa.

Der herskede en god og fast Orden i Skolen; Disciplinen var ret streng, selv om der unægtelig var enkelte Lærere, som Disciplene spillede paa Næsen. Jeg har senere hen i mit Skoleliv ladet det være mig magtpaaliggende at overvaage Orden og Fasthed i den daglige Skolegang. Jeg har ikke paa Jonstrup fundet mig i — hvad man efter Sigende har gjort andre Steder —, at Eleverne udeblev fra nogen Undervisningstime uden Tilladelse. Det staar for mig, som om denne Bestræbelse er en Reminiscens fra Randers lærde Skole. Ogsaa i andre Henseender kunde jeg spore Reminiscenser. Saaledes var det Generalskema, der hang paa mit Kontor, en Kopi af Skoleskemaet i Randers.

Skolen var ikke nogen »personlig Skole«, og Aand var der ikke meget af. Alt gik i sin taktfaste Orden Dag ud og Dag ind. Lærerne var vel nok fagligt dygtige, men over Undervisningen var der i det hele ikke meget Liv. Man blev præpareret til sin Eksamen — der blev for Resten, saa vidt jeg husker, ikke talt meget om eller truet med den af Lærerne —, Klassikerne blev gennemgaaet fra et aldeles overvejende filologisk Synspunkt, og vi fik ikke meget at vide om, hvad der laa uden for Skolen. »Non scholæ, sed vitæ discimus« — det var en Frase, vi kendte fra Grammatikken; men noget Præg af Virkelighed havde den ikke for os. Men gjorde man sin Pligt, var der jo en Kilde til Liv i selve dette at arbejde, læse, forberede sig, og en vis formel Dannelsesværdi havde nu den gamle Latinskole trods alt. Instinktmæssigt følte vi en vis Stolthed over at være »Latinere«. Vor officielle Benævnelse var »Disciple«, ikke Elever. Og skønt vi egentlig ikke havde megen Grund til at være stolte over vore klassiske Kundskaber, og skønt vor Kærlighed til de gamle Sprog ikke var videre varm, følte vi os dog som vordende Akademikere og prydede vor Tale med mange fremmede Ord

og Sentenser. Vi følte os hævede over andre jævnaldrende i Byen, som vi i Almindelighed slet ikke omgikkes. Tysk og Engelsk kunde jo enhver Handelslærling, som havde gaaet i »Helms' Skole«; men Latin og Græsk kunde han ikke. Deri bestod vor Overlegenhed.

Det er jo klart, at det kun kan kaldes godt, om hin Overlegenhed nu er forsvundet fra Studenterne, hvad den maaske nok er. I hvert Fald har det store Flertal af Nutidens Studenter endnu mindre Grund end vi til at være stolte af Latinen. Men jeg er nu af den Mening, at den gamle Latinskole med sin Latin og Græsk havde sine Fortrin og i Virkeligheden gav en humanistisk Dannelse, som havde sit Værd. Det ligger nær for mig særlig at tænke paa Theologerne. Nu var jo ganske vist de gamle Theologer langt stivere i Latin og Græsk end vi. Men ogsaa blandt os var der dem — til dem hørte jeg ingenlunde — som holdt Minervas Fane højt og blev ved dermed. I Præstegaardene var der dog endnu lidt af den humanistiske Aand tilbage. Der var en Tid, da Præstegaarden var et virkeligt Dannelsescentrum i Sognet. Kan være, at dette i og for sig ikke var til megen Glæde for de menige Sognebeboere, for hvem Præstegaarden maaske netop derfor blev dem et lukket Land. Alligevel tror jeg, at disse dannede Præstegaarde havde deres Mission i Folket. Nu er jo deres Tid vel omme. Og en Præst i vore Dage har daarlig nok Tid til at læse for at præke. Præstegaarden er nu et aabent Hus for Møder og Bazarer og Kaffe og deslige. Den gamle, fornemme Præstegaard findes næppe mere. Med Præstegaardens Fornemhed er ogsaa dens Idyl forsvundet. Hvor er nu den Præst, der tør byde den »levende« Menighed et Sommerbål for sine Sønner og deres Kammerater? Men der er vel heller ikke mange, der har Raad.

Der var Festivitas over Latinen og Græsken og over de bedste af Latinskolens Alumner. Jeg tør ikke rose mig af, at jeg for mit Vedkommende har holdt de klassiske Kundskaber ved lige. Men jeg fortryder det; det var en af mine mange Fejl.

Randers lærde Skoles Leder var H. H. Whitte, Rektor, Professor, Dr. phil., R. af Dbg. og Dbm. — saaledes underskrev han sig altid paa officielle Dokumenter. Han var vistnok stærkt paa Vej mod 70, da jeg kom i Skolen. Men han var

stærk og havde et kraftigt Helbred. Jeg mindes ikke, at han nogensinde var syg i de 4 Aar, jeg gik i hans Skole. Naturligvis var han Filolog, det var dengang alle Rektorer. Og han var uden Tvivl en udmærket dygtig Filolog, Udgiver af Skolebøger, f. Eks. Cæsar »De bello gallico« og en hebraisk Grammatik. Han var en ret striks Mand, og vi havde uhyre Respekt for »Gamle« eller »Fresser«, som vi kaldte ham. Han var en middelhøj Mand, men syntes noget mindre, end han var, fordi han gerne gik med Overkroppen bøjet stærkt fremad. Hans Ydre var karakteristisk, han bar langt graat Skæg, og paa den kraftige, lidt bøjede Næse hvilede et Par Hornbriller, og bag dem kunde der nok til Tider lyne et Par hvasse Øjne. Rektor var en lidenskabelig Tobaksryger, og naar han færdedes paa Gangen, røg han i Almindelighed paa en Pibe, som havde Perlemor paa Røret; den stillede han saa uden for Døren, naar han gik ind i Klassen for at undervise. Hvor Piben var udenfor, kunde man vide, at Rektor var indenfor. Jeg har engang set ham i Arrigskab tampe løs med sin Pibe paa en Synder, der var kommet ham for nær, da Drengene stormede op ad Trappen; det saa uhyre pudsigt ud. Overhovedet var hans Temperament ikke saa lidt kolerisk, og naar han blev vred eller kolerisk, satte han ofte en Trumf paa. »Du er da ogsaa Satan til Menneske,« kunde han udbryde, naar en Dreng bumrede i Grammatikken. Eller — om han var i bedre Lune — »Dine Tanker sidder som en Klat Bondegrød i Halsen.« Over hans Fremtræden kunde der være noget kejtet og ubehjælpsomt, og nogen egentlig repræsentativ Skoleleder var han ikke. Han var bl. a. uhyre lidt veltalende, og det kneb med at faa bragt de officielle Meddelelser ved Translokationerne. Taler eller Foredrag gav han sig absolut ikke af med, bare de Meddelelser, som skulde gøres, og dem kneb det som sagt med. Der fortæltes — jeg har ikke oplevet det —, at han ved en Translokation mindedes, at det afsluttede Skoleaar havde medført store Sorger, han havde mistet sin Hustru og Pedellen sin Søn, der kort før var blevet Student med Udmærkelse og i det hele var en ualmindelig lovende ung Mand. Rektor var stærkt bevæget og kunde næsten ikke faa et Ord frem. Saa brød han pludselig af

og meddelte uden Spor af Overgang Udfaldet af Præmieskydningen.

Skønt Rektor ved sine Talegaver altsaa ikke formaaede at gøre Indtryk, var der alligevel en vis Festivitas over Translokationerne, uagtet heller ikke de ydre Lokalteter var videre festlige. Højtideligheden foregik i Gymnastiksalen, et meget grimt og uhyggeligt Rum med hvidkalkede Vægge. Talerstolen, som til daglig stod i Gangen udenfor, var perlegraa og aldrig smykket med Flag eller Grønt. Men det, der trods alt fremkaldte den festlige Stemning, var Studenterne, som var place-rede i en Række foran Talerstolen, og naar den gamle Rektor læste op Navn for Navn, og hver Mand rejste sig, naar hans Navn blev læst op, da var der noget højtideligt gribende over Scenen. Jeg tænkte paa Translokationerne i Randers Skole, da jeg i sin Tid genindførte Dimissionen paa Jonstrup.

Jeg havde Whitte i Latin i de to sidste Aar. Paa hans Undervisning kunde det maaske nok mærkes, at han var til Aars. Der var i hvert Fald noget vist langsomt over den. Eksamen tog han ikke overdrevent Hensyn til, og han gav sig ikke af med at terpe og indprente. Derimod kunde der være noget vel-gørende temperamentsfuldt over den. Der blev skrevet ved hans Jubilæum: »Med Cæsar han stred, med Terents han lo, Latin han som Cicero skriver.« Han havde et meget fint Øre for Modersmaalet, og selv om han nok kunde udtale pedantiske Meninger, saa var der ofte noget slaaende og frisk over hans Iagttagelser. Dette kom særlig frem i Versionen. Og det var et Fag, som interesserede og optog mig, og jeg mener, at jeg her fik lært et og andet, som fik Betydning for mig i mit senere Liv som Skolemand. Da vi havde skrevet Versionen til Artium, vovede jeg mig Dagen efter ud paa Skolen for, hvis jeg traf Rektor, at spørge ham om, hvorledes jeg stod. Jeg traf ham og stillede mit Spørgsmaal. — »Jo« — sagde han — »den staar til g×.« Da den endelige Dom kom, lød den paa ug? Det var jo en meget fin og sjælden Karakter. Ikke engang saa stive Latinere som Vilh. Andersen og min senere meget nære Ven, J. P. Bang, som begge var Studenter fra samme Aar, fik saa høj en Karakter. Det gjorde derimod N. A. Larsen, den senere

Skolekonsulent, som ogsaa var Student fra 1882. Mit Exemplar af den latinske Tekst gemmer jeg den Dag i Dag.

Over Professorens paa een Gang bryske og kejtede Væsen morede vi os, og da hans Stemme var meget let at kopiere, kunde der fortælles mange morsomme Historier om ham. En og anden Skælmsmester kunde jo ogsaa nok faa lidt Løjer ind i Timerne — dog med en vis Forsigtighed; thi vi havde vældig Respekt for ham. Engang i et Frikvarter, lige før vi skulde have »Gamle«, var der blevet meget varmt i Lokalet. Det kunde han ikke lide, han døjede ikke godt Varmen. Ordensduksen fik da pludselig en Idé. Ved en ihærdig Anvendelse af Svovlstikker fik han Kviksølvet i Thermometret op paa ganske unaturlige Højder. Rektor kom ind og anbragte sig paa Kathederstolen. »Puh! hvor er her varmt.« Saa greb han Thermometret, der hang ved Siden af Kathedret. »Nej, det er dog for galt,« og i stor Harmе noterede han i Protokollen: »Kl. 10¹⁰ viste Thermometret 39°, Hjuler Ordensduks.«

Hænde kunde det, naar vi for visse Aarsagers Skyld ikke ønskede at blive eksaminerede i Grammatik, at en og anden bragte et Problem fra den danske Grammatik paa Bane. Særlig hvis man havde fundet noget i Svend Grundtvigs Ordbog, var det lønnende. Thi Rektor hadede Sv. Gr. (d. v. s. Forfatteren, ikke Manden); »dette Kryb,« kunde han kalde ham, og saa slap vi for latinsk Grammatik i den Time.

Rektor vaagede over Disciplinen, og han vilde have Orden i Tingene. At forsømme fra nogen Time var en Umulighed — undtagen fra Gymnastik. I hvert Fald i de to ældste Klasser snød jeg mig fra hver eneste Gymnastiktime. Disse Timer laa saa bekvemt, at vi ved at skulke fra dem kunde faa en Times længere Middagspavse. Vi var nogle Stykker, som benyttede os af denne Fordel og overlod Gymnastikken til de i Sagen mere interesserede. Praktisk talt var Gymnastikken et fakultativt Fag i de to øverste Klasser.

Vi havde nu Respekt for »Gamle« trods alle hans Særheder og holdt i Grunden af ham. Jeg mindes saa tydeligt en Begivenhed fra Slutningen af min Skoletid, hvor dette kom frem.

Rektor holdt uhyre strengt paa de daglige Karakterer; og vi blev ved at faa Karakterer lige til kort før den skriftlige

Examen. For Resten havde han en egen Maade at give Karakterer paa eller rettere at »tage op« paa. Han var overbevist om, at det var en stor Hemmelighed for os, men selvfølgelig kendte vi Principet ud og ind. Ved Timens Begyndelse tog han ufravigelig den op, som havde det No. i Klassen, som svarede til Tværsummen af Sidetallet i hans Bog. Og der var naturligvis altid en Discipel, der havde samme Udgave af Lærebogen som Rektor. Saaledes kunde vi da med fuldkommen Sikkerhed vide, hvem der kom først op; men vi kunde ogsaa med nogenlunde Sikkerhed regne ud, hvem der vilde blive No. 2 i Rækken af Eksaminanderne. Fik nemlig No. 1 f. Eks. 5, saa talte Rektor i Protokollen til den 5. derefter o. s. v. Og saaledes medførte Systemet den Fordel, at vi hver for sig kunde være velforberejede. Undertiden indtraf naturligvis et Ulykkestilfælde, og en Discipel kunde faa en anden Karakter end den, man havde ventet. Dette var f. Eks. sommetider Tilfældet med Klassens kroniske Fuks. Ham takserede vi gerne til 2 eller 1, og han skuffede os sjældent. Men stundom kunde han dog faa en Raptus, og det forbavsende skete, at han fik en højere Karakter. Saa blev der Uro i Lejren, og i Frikvarteret blev der gjort ham de heftigste Bebrejdelser.

Karakterer fik vi som sagt lige op til Artium, og det krænkede os, og den ellers saa skikkelige Klasse blev grebet af en Oprørets Aand. Særlig var der to i Klassen, som manede til Oprør; de var Tvillingbrødre. De lignede hinanden i den Grad, at det varede længe, inden jeg kunde kende Forskel paa dem. Men hvad deres indbyrdes Forhold angaar, da var det saadan, at naar man vidste, hvad den ene tænkte og vilde, da kendte man med Nøjagtighed den andens Standpunkt. Det var nemlig konsekvent altid det stik modsatte. Men i dette Tilfælde gik de nu sammen og manede til Oprør mod Karakterprotokollen. Oprøret bestod i, at saa snart en af os kunde se sit Snit til det, slog han en Klat i den. Den blev efterhaanden nydelig. Og da det saa en skøn Dag viste sig, at Historieafdelingen i Protokollen var gennemflænget med en Kniv, meldte Læreren det til Rektor, hvis Opmærksomhed Klatterne var undgaaet. Rektors Latinrubrik var nemlig til enhver Tid fuld af Klatter, som han selv anbragte, naar han talte efter, hvem der

skulde op i Latin. Se, nu var 101 ude. Rektor blev i høj Grad altereret over denne Formastelighed, og Lærerne — det har jeg senere erfaret — var ogsaa i høj Grad forbitrede. Vi blev tilsagt til at møde paa Klassen en Eftermiddag, da vi ellers havde fri, og Rektor holdt en Alvorstale til os. Han var naturligvis vred for Alvor; men jeg tror ogsaa, at han var bedrøvet over vor Opførsel. Endelig er det vel ikke umuligt, at han frygtede Skandale, og han var jo saa gammel, at det maaske ved en saadan Lejlighed kunde blive sagt, at han var *for* gammel. Han truede os nu med alle Ulykker og forlangte, at den skyldige skulde melde sig, og hvis dette ikke skete, vilde han overgive Sagen til Undersøgelse af et Par af Skolens strengeste Lærere, og da kunde det maaske ende med, at ingen af os fik Lov til at gaa op til Eksamen. Nu vilde han lade os overveje Sagen, og saa kunde den skyldige melde sig hos ham. Han trak sig derpaa tilbage til sit Arbejdsværelse, og vi begyndte paa Generalforsamlingen. Der var stor Bevægelse. Tvillingbrødrene opfordrede os paa det kraftigste til Sammenhold og fælles Optræden. »Vi viger ikke. Vi siger ingenting. Lad ham bare jage os væk allesammen.« Naar jeg selv skal sige det, var det mig, der reddede Situationen baade for Rektor og for os selv. Med et vist Sofisteri lod jeg, som det eneste, der var at klage over, var, at der var skaaret i Protokollen. Se, klattet, det havde vi nu allesammen, men skaaret, det var der øjensynlig kun een, der havde gjort. Denne for mig indtil det daværende Øjeblik ukendte var det altsaa, der skulde melde sig til Rektor. For var det dem, der havde klattet, saa skulde vi jo melde os allesammen, og der havde udtrykkelig kun været Tale om *den* skyldige. Saa mente jeg da, at først skulde han med Kniven melde sig til os. Naar det var sket, saa kunde vi forhandle videre. Han meldte sig ogsaa. »Det er mig,« hvæsende han og sprang op paa en Bænk. Aldrig har en Triumfator set stoltere ud. Det var den ene af Tvillingerne. Saa foreslog jeg, at vi skulde sende en Deputation til Rektor og sige, at den skyldige nu havde meldt sig til os. Men vi vilde for Kammeratskabets Skyld ikke melde ham, men vi vilde tage imod en Klassestraf. Mit Forslag blev øjeblikkelig vedtaget,

ogsaa Tvillingerne stemte for det. Saa skulde der jo vælges en Deputation. Jeg foreslog Duksen; men han var en forsigtig Mand og bad os betænke, at han havde forskellige Stipendier, og hvis de blev taget fra ham, var han meget uheldigt stillet. Saa valgte de mig og en anden. Jeg havde ikke Stipendier at undskylde mig med, og jeg tror for Resten heller ikke, at jeg havde undslaaet mig, selv om jeg havde haft Stipendier. Vi gik nu op til Rektors Værelse og bankede paa. »Kom ind!« lød det, og vi traadte forsigtigt ind. Rektor stod selv i den anden Ende af Værelset. Da han saa os, kom han hastigt hen til os. Perlemorspiben havde han naturligvis med sig. Det var mig, der var Ordfører, og jeg fremførte saa, hvad der skulde siges. Rigtig dristig var jeg ingenlunde, og mens jeg talte, stod jeg og drejede paa min Hue og saa ned i Gulvet. Omsider blev jeg da færdig med Talen og løftede Blikket paa Rektor. Han stod saamænd, den gamle Mand, og græd. Taa-terne trillede ham ned i det lange Skæg. Dette Billede af ham har fæstnet sig uudsletteligt i min Erindring, og jeg tør sige, at jeg i dette Øjeblik fik ham kær. »Ja,« sagde han, »jeg sætter ogsaa Pris paa Kammeratskabet. Lad det saa være godt, og saa skal alt være, som det var før.«

Da vi kom ned til Kammeraterne, blev der ligefrem Jubel; der laa et Leve for »Gamle« i Luften. Næste Dag traadte Rektor smilende ind til sin Time i vor Klasse. Med et Par Ord kvitterede han for Deputationens Meddelelse, hvorpaa han med et Par spøgende Ord og med et latinsk Citat, som jeg ikke mere husker, henstillede, at den skyldige burde melde sig ogsaa til ham. I næste Frikvarter meldte Tvillingen sig. Saaledes endte denne Krig. Jeg har senere — ved mit 25 Aars Jubilæum — bragt i Erfaring, at Lærerne var dybt forargede over denne Afgørelse, som her er omtalt. De var altsaa ikke nær saa kloge som Rektor.

Jeg har senere undertiden været i en Situation, hvor jeg har maattet tænke paa den Eftermiddag for de mange Aar siden. Jeg haaber, at jeg ved disse Lejligheder af og til har vist mig som en taalelig god Discipel af Rektor Whitte. Whitte havde megen Godhed for mig. Ved min Afgang fra Skolen skrev han om mig, at jeg ved mine ypperlige Anlæg og stadige

Flid havde bragt det til at blive en af hans bedste Dimittender fra Skolen. Det var maaske skrevet i nogen Grad under Indtrykket af min Optræden ved hin Lejlighed. Nogle Aar efter tog han sin Afsked og bosatte sig i København, hvor jeg en Gang imellem saa ham i Studenterforeningen, hvor han hver Dag læste Bladene. Nogen Tid efter at jeg var blevet Kandidat, opsøgte han mig paa Ehlers Kollegium. Jeg var ikke hjemme, men gik, saa snart jeg havde faaet at vide, at han vilde tale med mig, op til ham. Han boede i Nyboderkvarteret. Det viste sig, at hans Ærinde havde været at spørge mig, om jeg ikke vilde være Kapellan hos hans Søn, som var Præst i Vordingborg. Det havde jeg ingen Lyst til, men jeg kunde for Resten heller ikke, da jeg lige skulde aftjene min Værnepligt. Ikke længe derefter døde han. Der har jo sikkert været større Rektorer i Landet end Whitte, og mange er utvivlsomt de, som efter deres Skoletid havde en ikke ringe Kritik over for ham, eller væsentlig morede sig over hans Særheder og komiske Sider. Men for mig staar han først og fremmest som en god Mand, og det glædede mig i højeste Grad, da en af Lærerne for nogle Aar siden talte til mig med stor Sympathi om ham og fortalte, at han stundom over for Lærerne sagde om Disciplene: »De er jo dog vore Børn.« —

*

1. Juli 1882 begyndte den mundtlige Del af min Studentereksamen. Det var en brændende, buldrende hed Sommerdag; intet Sted i Landet kan en Sommerdag være mere hed end i Randers. Man var jo nok noget udaset af Repetitionsarbejdet, men dog ikke mere, end at jeg gik med Liv og Lyst op til hvert eneste Fag. Kun i eet Fag fik jeg noget mindre, end jeg havde ventet. Ellers bød Eksamen ikke paa Skuffelser. Men da jeg var færdig og kunde telegrafere 99 Points hjem til min Fader, var jeg jo glad. Jeg skrev samtidig udførligere til min Moder. Det gemmer jeg endnu, det Brev. Det bærer Mærker af Moders Taarer; thi hun havde netop faaet et Anfald af sin Sygdom og skulde til Aarhus, hvor jeg nogen Tid efter besøgte hende. Det var den Gang, hun sagde til mig: »Da jeg var her første Gang, var jeg yngre end du.«

Den Aften, da vi om Eftermiddagen var blevet færdige med vor Eksamen; samledes vi alle 13 — vi var nemlig 13 — paa Skovbakken. Det var en Tradition. Vi tog Plads i et Lysthus omkring et stort Bord, og Punchebollen kom paa Bordet. Det var en dejlig Sommeraften, lun og stille. Og der sad nu vi unge Mennesker, som havde naaet vort foreløbige Maal og havde Ret til at bære Studenterhue, en Ret, som vi ogsaa benyttede. Saa klinkede vi med hinanden, talte endnu en Gang om Strabadserne før og under Eksamen, om det gamle, som var forbi, og det ny, som forestod; holdt Taler, sang og jublede, jublede højt. Da mærkede jeg pludselig, at der stod en bag mig. Jeg vendte mig, og der for en Gysen gennem mig. Det var Politimesteren, Kammerjunker Honnens! Tak! Politi, Skandale, Onkel! Men Politimesteren stod med et Glas i Haanden. Og da der var blevet Ro — og det skete meget hurtigt —, sagde han: »Vi sad nogle gamle Akademikere derhenne, og nu kommer vi for at hilse paa de ny Akademikere.« Og saa klinkede vi. Jeg tror, at det Øjeblik, da disse gamle hilste paa os og saaledes tog os ind i Laget, var det paa en vis Maade festligste i hele min Studentertid.

Saa kom Sommerferien med Rejsen hjem og saa med Rejser rundt til Slægt og Venner, og saa samledes vi endnu en Gang i Randers. Vi skulde til Jubilæumsfest for Rektor. Ved denne Lejlighed var det overdraget mig at tale til ham paa Disciple-nes Vegne og overrække ham en Gave — en Sølvtekande. Nu var jeg jo ganske vist ikke længer Discipel; men saa blev det ordnet saaledes, at Skolens Duks af min Haand skulde modtage Gaven og dernæst give den til Rektor. Imidlertid havde han et andet Hverv, han skulde staa ved Indgangsdøren og tage imod Kortene fra Deltagerne i Festen. Men han kendte min Tale, og da den nærmede sig sin Slutning, masede han sig igennem Skaren og stillede sig ved Siden af Talerstolen, og saaledes forløb det hele programmæssigt. Om Aftenen var der Middag og Skolebal. Næste Dag, som var en Lørdag, gik Rejsen til København.

Det var henimod Aften, en stille sommervarm Septembertag. »Niels Brock« laa ved Bolværket, og der var Trængsel paa Skibsbroen og paa Dækket. Pakker og Kasser og Kufferter

skulde om Bord, og der var Forvirring og Virvar som altid, naar Baaden gaar ved Sommerferiens Slutning. Paa Dækket samlede en lille Klynge af nybagne Russer; paa Skibsbroen stod en Flok Latinere og saa misundeligt efter Kammeraterne. Og dernede laa Randers, det Sted, hvor man havde tilbragt sin Skoletid, den, som man havde længtes efter at slippe fra, og som man dog nok snart alligevel vilde længes efter. Og derude laa Fremtiden!

Saa lød Afgangssignalet, der vinkedes til Farvel. Maskinen sættes i Gang, og Damperen gled stille ud gennem Fjorden. Tænkte jeg paa min Fremtid? Jeg tror det ikke. Jeg tænkte nok ikke paa andet end det, som var ligefor. Havde jeg dengang vidst, hvad jeg ved nu, saa havde jeg lagt Mærke til den unge Pige, som sad et Stykke fra mig paa Dækket. Hun rejste fra sit Hjem til et Sted, hvor der gik en anden ung Pige. Og denne anden unge Pige skulde blive hendes Veninde, og naar Aar var gaaet min Hustru.

Og saa havde jeg lagt Mærke til Tøjhushaven, hvor min Onkel hver Dag gik sine Spadsereture. Thi mange, mange Aar efter skulde der komme en Dag, da jeg stod i en Stue i et Hus paa dette Sted. Og i den Stue laa den yndigste lille Mor med sin nyfødte Dreng, og hun var lykkelig, og hun smilede, og hun sagde: »Fader, han skal hedde Mogens.«

Hun er død, og det er længe siden, og da hun døde, fik jeg mit Livs første store Sorg.

DEN GAMLE BRATSCH

OG ANDRE AF DET KGL. KAPELS INSTRUMENTER
PAA JONSTRUP

Da Englænderne i Efteraaret 1807 havde gjort Landgang ved Vedbæk, og København blev omringet, deltog Eleverne fra Blaagaard i Byens Forsvar. Flertallet var indkvarteret i Trinitatis Kirke under Ledelse af en Lærer, der med Familie fik Ophold i Runde Taarn. Englænderne besatte Seminariet, der laa uden for Voldene. En nødtørftig Istandsættelse muliggjorde Undervisningens Genoptagelse efter Vaabenstilstanden. Men derefter fulgte en ny Belægning, denne Gang af franskspanske Tropper.

Vi har ikke svært ved at forestille os, hvorledes Seminariet saa ud efter dette.

Da nu tilmed Eleverne fra Blaagaard havde faaet Ord for at være udygtige, indbildske og irreligiøse — som man formodede paa Grund af Hovedstadens umiddelbare Nærhed — besluttedes det at flytte Seminariet ud paa Landet, til Jonstrup. Nogle af Seminariets Lærere flyttede med, deriblandt *H. O. Zinck*, der foruden at være Kongelig Musiklærer, som det dengang pompøst hed, tillige var Syngemester ved Det kgl. Teater.

I 1816 fejredes det blaagaard-jonstrupske Seminariums 25 Aars Jubilæum paa Jonstrup. Ved Festen medvirkede Strygere fra Det kgl. Kapel, og der opførtes bl. a. Lovsang af Thomas Thaarup med »aandrig Musik« af H. O. Zinck.

Det haandskrevne Partitur til dette Værk blev 1942, tillige med andre værdifulde Nodemanuskripter,* der tilhører Jonstrup, deponeret i Det kgl. Bibliotek.

I Anledning af Jubilæet aflagde Seminariets Forstander, Prof. Saxtorph, Beretning om Seminariets Virksomhed i de

* F. Eks. tre Orgelbøger ved B. F. Zinck (1758—1775—1786).

forløbne 25 Aar. Han fremhævede, at af alle skønne Kunster er Musikken mest skikket til »at vække og skærpe den ethvert Menneske af Naturen medgivne æstetiske Følelse«, og han maatte derfor beklage, at dette Undervisningsfag paa Seminariet blev hæmmet ved Mangelen paa »hensigtsmæssige Materialier«, navnlig Musikinstrumenter.

Denne Mangel blev dog ret snart afhjulpet, da det lykkedes Prof. Saxtorph at faa overladt en Række udskiftede Blæseinstrumenter fra det Det kgl. Kapel, nemlig: 2 Fløjter, 1 Obo, 5 Klarinetter samt 1 Fagot og senere 2 Horn.

Ingen her paa Jonstrup har vist skænket disse gamle Veteraner en Tanke i mangfoldige Aar. Men i 1940 viste det sig, at de to Valdhorn fandtes i et gammelt københavnsk Hjem, hos fhv. Skoleinspektør R. C. Mortensen, der fødtes paa Jonstrup 1862. I hans Eje var de to Valdhorn, og han havde besluttet, at de til sin Tid skulde tilfalde musikhistorisk Museum. Men ikke nok dermed. Den gamle Inspektør vidste at fortælle ogsaa om Træblæseinstrumenterne. Allerede i hans Ungdom havde de endt deres Dage paa et mægtigt Baal, som en nidkær Forstander havde ladet antænde paa Protokoller, Bøger, gamle Dokumenter og andet »overflødig«, der trængte til at bortryddes. Her sang altsaa Det kgl. Teaters skønneste Træblæseinstrument Oboen sin Svanesang, her endte de gamle Fløjter og Klarinetter deres Dage. De to Valdhorn* undgik kun ved et Tilfælde den samme grumme Skæbne. Efter R. C. Mortensens Bestemmelse har de for anden Gang gjort Rejsen til Jonstrup. Nu er de anbragt i Forstanderens Kontor dekorativt over Seminariets Pengeskab. En forhenværende Reservehornblæser i Marinen har forsøgt, om de kan sige noget, men de har kun Værdi som et Minde om Fortiden.

Helt anderledes forholder det sig med *Seminariets gamle Bratsch*. Dette Instrument, der — som vi skal se — synes født til noget større, har i mangfoldige Aar ført en beskeden Tilværelse som Orkesterinstrument paa Seminariet. I Perioder, hvor Musikinteressen var ringe, har den ifl. R. C. Mortensens Fortælling ligget gemt i sin simple Trækasse højt oppe over Hanebjælkerne i den gamle Bygning, nu og da tilset af Lærer-

* Gemacht C. W. Liebel Hof-Instrumentmacher in Dresden 1800.

nes Sønner og andre ungdommelige Elementer, der havde Lyst og Mod til at aflægge den en Visit.

Og dog bærer den et Adelsmærke. Den kyndige, opmærksomme Iagttager ser straks det kronede C 7 indbrændt i Bratschens »Nakke« — et Vidnesbyrd om, at Instrumentet har tilhørt Det kgl. Kapel — og paa Mærkesedlen i Bunden staar en Mesters Navn:

Johan Samuel Fritsche
Lauten- und Instrumentenmacher
fecit Dresde(n) 1786

Mærket C 7 blev paabudt af Christian den 7ende 1795. I Koncertmester P. Schall's Instruks fra samme Aar hedder det: »Da alle Vort Kapells Instrumenter er anskaffede og betalte af OS, saa haver han at paase (bl. a.): at de alle ere forsynede med det antagne Stempel.« Hermed slaas for første Gang i Kapellets Historie fast, at Instrumenterne ikke tilhører den enkelte Musiker, men er Statsejendom, hvilket ogsaa siden altid har været Tilfældet.

For Tiden findes der kun otte C 7 Instrumenter i Kapellet. Deriblandt et Søsterinstrument til vor Bratsch, en mørkebrun Violin bygget af Joh. Sam. Fritsche. Dette Instrument spilles af Niels Simon Christiansen. Iøvrigt er der fire Kontrabasser, deriblandt den fornemme saakaldte »sorte Bas« fra 1600 Tallets første Halvdel. Den har i Generationer været spillet af Slægten Hegner. Fra Etagerne kan man let se Oscar Hegner traktere den i Orkestrets Baggrund. Ogsaa den fine Amati Cello, som Fritz Dietzmann spiller, maa nævnes. Det er den, der høres, naar der spilles Solo. Desuden findes der endnu en Cello med C 7 Mærket. Den er fra 1792. Og endelig en Kollega til vor Bratsch, en meget gammel lysebrun Bratsch fra 1698 (Jac. Meinertzen).

Det er, hvad der er tilbage fra den Tid.

Det er ikke muligt at kontrollere Tilgang og Afgang af Instrumenter gennem Aarene. Først saa sent som 1895 fik Kapellet egentlige Inventarlistes. I 1908 var der ca. tyve C 7 Instrumenter i Brug. Herefter begyndte en stor Udskiftning,

som manges Kapelmusikus i Dag dybt beklager. Paa Grund af den stadig stigende Anvendelse af Blæsere i den nyere Musik fandt man, at de gamle Strygeinstrumenter med deres forholdsvis spinkle Tone burde ombyttes med moderne Instrumenter.

Emil Hjorth og Søner paatog sig da at levere ny Instrumenter for de gamle. Disse gamle ædle Instrumenter, bl. a. en Jac. Stainer fra 1667 og en Cello, bygget af Vuillaume, er forlængst ude i Verden, og Kapellet har nu sytten Strygeinstrumenter fra Hjorth's »røde« Tid. Lakken, der siden Violinbygningskunstens Storhedstid altid har været det store, hidtil uløste Problem, er af en kraftig rød Tone, og den indeholder bl. a. Ingredienser ogsaa — — Elefanturin. Der er nu Bestræbelser i Gang for atter at skaffe Kapellet gamle Mesterinstrumenter, men Tiden er ikke gunstig. Til alt Held er der fra ældre Tid enkelte gode Instrumenter, frem for alt Kapellet's fornemste Klenodie, en ægte Stradivarius (Antonius Stradivarius Cremonensis Facibat Anno 1714). Dette kostbare Instrument arvede Kapellet i 1864 efter Konservatoriets Grundlægger Guldsmid i St. Kongensgade P. W. Moldenhauer.

Her er i korte Træk skildret det Miljø, hvori vor Bratsch egentlig hører hjemme. Der er unægtelig et Spring fra Det kgl. Teaters Orkestergrav til Hanebjælkerne paa Borgen!

Hvorledes er det da gaaet til, at vor Bratsch er vandret fra Kunstnerhænder i Næverne paa de vordende Pædagoger?

Ifølge Overleveringen skal Instrumentet være kasseret og foræret til Jonstrup Seminarium sammen med de omtalte Blæseinstrumenter.

Men dette kan næppe være rigtigt. Instrumentet er bygget af en Mester, og det var kun 30 Aar gammelt i 1816. — Ingen Alder for et Strygeinstrument.

Maaske er Bratschen udlaant til Jubilæet 1816 eller en anden musikalsk Begivenhed paa Jonstrup — glemmt og ikke mere kommen tilbage. Vi synes dette lyder umuligt!

Det hændte imidlertid ofte, at en fhv. Kapelmusikus fik Lov til at laane sit Instrument for Livstid, og man har Eksempler paa, at de efterlevende glemte at levere tilbage.

Maaske har Zinck laant Bratschen. Det maa have været en

let Sag for Teatrets Syngemester. Om Dupuy, Komponisten til »Ungdom og Galskab«, der var Koncertmester i Det kgl. Kapel 1799—1809, altsaa Zinck's samtidige, vides det, at han laante en C 7 Violin paa ubestemt Tid. Dette Instrument findes den Dag i Dag i Sverrig, hvortil Dupuy som bekendt flygtede paa Grund af et ganske særligt Forhold. Violinbygger Hjorth reparerede denne Violin 1930.

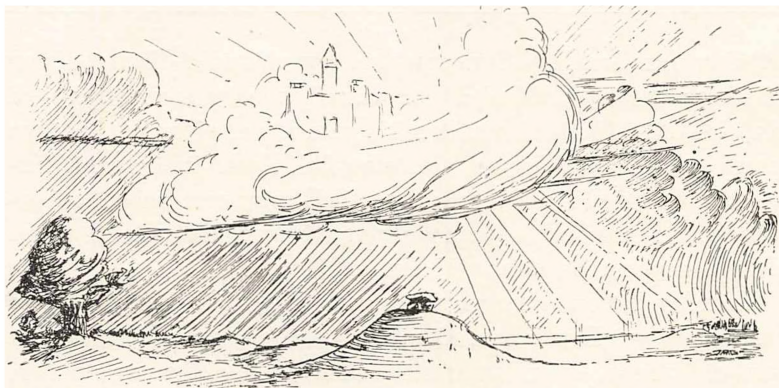
Hvordan det end hænger sammen. Jonstrup Seminarium har nu Hævd paa Bratschen. Der er da heller ingen, der tænker paa at gøre os Ejendomsretten stridig. Men den vakte ikke ringe Opmærksomhed i Dynastiets Hjorths Hus i Frederiksberggade, da den Vinteren 1939—40 blev præsenteret for Violinbygger Otto Hjorth med Henblik paa et Overslag i Anledning af en paatænkt Istandsættelse, som imidlertid ikke blev til noget paa Grund af Krig og Besættelse. Ogsaa paa Det kgl. Teater var man interesseret og udtalte Ønsket om evt. at købe den tilbage, ligesom Bratschister fra Kapellet Tid efter anden paa Besøg i Jonstrup spøgefuldt har ønsket at tage den tilbage.

I langt over hundrede Aar har den gamle Mesterbratsch nu ført et primitivt Landliggerliv, og den er ikke altid blevet behandlet med den Forstaaelse, som den i Kraft af sin ædle Oprindelse kan gøre Krav paa.

Man kunde egentlig nok unde den igen at faa Lov til i en Kunstners Haand at blande sin Røst i den brusende festlige Orkesterklang, der Aften efter Aften stiger op fra Orkestergraven foran Akropolistæppet.

Einar Boesen.

BORUM-ESHØJ

EN OPLYSNING OG EN TAK

I en historietime i efteråret —46 blev der i seminariets 1. klasse undfanget en idé. Vi havde kort forinden aflagt et besøg på Nationalmusæet og dér bl. a. set en model af kæmpehøjen Borum—Eshøj. Hr. Laustsen, vor historielærer, gav nu pludselig udtryk for, at en sådan model måtte kunne konstrueres af os selv og opstilles et sted på seminariet. — Gnisten fængede, forsøget skulle gøres. Komiteer blev nedsat, forhandlinger med forstanderen om den fornødne plads indledet, og arbejdet kunne tage sin begyndelse. Dog, eet stod tilbage at overvinde: man fattedes mønt og vidste ikke, hvorfra hjælpen kunne hentes.

Netop på denne tid afholdt Jonstrupsamfundet en søndag fest: 25-års-stiftelsesfest på Borgen. Samme dag fik et medlem af det økonomiske udvalg den tanke, at hér måtte forståelse for sagen kunne findes. I hast indkaldtes til møde, derpå sendtes repræsentanter til rådslagning hos hr. Lindberg; og udfaldet blev, at der lynsnart tryktes små løbesedler om sagen til de gamle borgere. Resultatet var over al forventning. Ved hver plads ved bordene lå der et bidrag til os.

Der skal her bringes en tak til de gamle jonstrupper, fordi de ufortøvet viste vilje til at støtte et foretagende hos de nu-

værende borgere. Tilmed et, de kunne vide meget lidt om. Det bevistes endnu en gang, at forbindelsen mellem Jonstrup og Jonstrupsamfundet stadig er levende og værdifuld.

Efter en sejrrig kamp mod træmangelen kunne arbejdet endelig fuldføres og overdragelsen af den færdige høj finde sted i december —47. Højen modtoges på seminariets vegne af forstander Morville, som udtalte sin glæde over dette eksempel på elevs selvarbejde. Af pladshensyn håbede forstanderen dog, at ingen senere ville lave en Keopspyramide i samme størrelsesforhold.

På Jonstrupsamfundets vegne modtog hr. Lindberg vor tak for den økonomiske hjælp og svarede, at han fandt en sådan gensidig støtte glædelig. I tilknytning hertil nævnte hr. Lindberg idéen om indretning af en gammel »Jonstrupstue« med minder fra seminariets historie og bad seminariet overveje at finde plads til den.

Til stede var ligeledes idéens ophavsmand, hr. Laustsen, som grandioست gav »gravøl« til hele forsamlingen.

Et dokument indeholdende oplysninger om højens historie blev læst op og derpå nedlagt i gravhøjen; og indvielsen var dermed afsluttet.

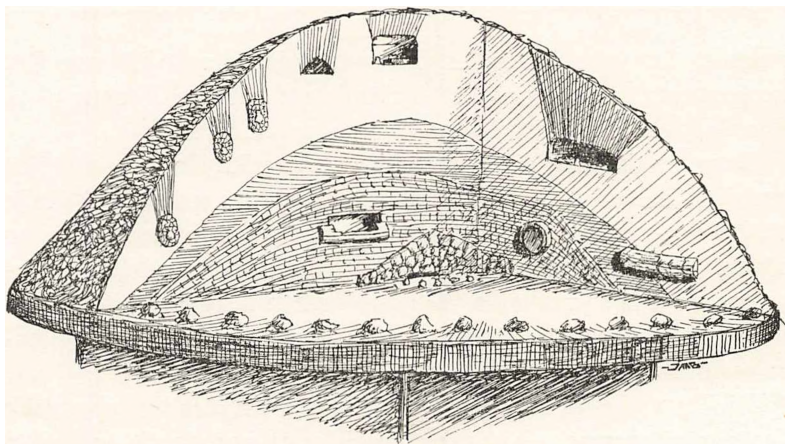
Dokumentets indhold, der var formet som et kvad, gengives herunder.

Hærtid hærgede
 hele jorden,
 fremmede folkefærd
 fyldte fædrelandet.
 Dog Danerne sejred
 af Angler hjulpet.

Sundere sekler
 skal stige af sorgen,
 hånd møder hånd
 at hjælpes mod målet,
 stordåd samler
 stammerne atter.

På Borg de bestemmer
 at bygge højen.
 I tanken står billed
 af Borum—Eshøj.
 Virkelyst vokser
 vakt af Vermund.

Fribårne mænd
 fylkes på tinge,
 ord de skifter
 om dådens ordning.
 Sjørslev fra Lejre
 leder legen.

Ole den ordknappe
skal tøjle de tømrende,
ham hjælper Holger
og Hjortefod.
Og følger dem Finn
at banke bjælkerne.

Erhard den fynske
bivåner bygningen,
Jens fra sønder
støtter og sagen,
og Torkil den tungøjede
tegner træffende.

Flemming den fredsæle
fremmer og færden,
taler med tungehast
og samler skillinger.
Frem vinder værket,
og håbet hersker.

Da sker det skrækkelige:
træet tæres!
Borgsønnerne blegner.

Ej vil nu Vingthor,
at lutter held
skal hidsendes højen!

Vel hundrede gange
sig Rimfaxe rejser
og spreder sin skumring,
så arbejdes atter.
Og gravhøjen grubes,
så ind kan sættes
uplettede urner.

Snildeste yngling
ydede yppig
dåd til det sidste.
Terkel dem bragte
braveste bistand.
Så tuedes toppen.

Gid sene slægter
vil værne værket,
og visdom vindes
af gjorte gerning.
Da glædes giverne,
og højen hædres.

Kai Gustav Hansen.

ÅRETS GANG PÅ JONSTRUP

Skoleåret 1948 har været rigt på afveksling og begivenheder af både fornøjelig og lærerig art. Om det har været mere lærerigt end fornøjeligt, eller omvendt, er det ikke nemt at udtale sig om — det er vel også nok så individuelt!

Det begyndte med, at 3. klasse fik orlov fra sem. efter juleferien til 10. feb. for at kunne tage vikariater rundt om i landet og derved afhjælpe lidt af den trykkende lærermangel. Selv om denne orlov betød et afbræk i den vanlige seminarieundervisning, så kan den dog vist kun betegnes som et betydningsfuldt plus i de pågældende elevers uddannelse. Det hedder jo med en klassisk sentens »docendo discimus« — man lærer ved at undervise — og jeg tror, at vi alle, der var ude og prøve vore tillærte kundskaber (eller mangel på do.), erfarede sentensens praktiske rigtighed på en meget tydelig måde. Forresten betød vikarposten jo også en betydelig økonomisk hjælp, noget man vel heller ikke skal negligere.

Siden kom det obligatoriske landsbyskoleophold og, for 1. klasses vedkommende, lejrskoleophold på Bornholm under ledelse af hr. Lindberg og hr. Schmidt-Nielsen.

Tiden efter sommerferien har stået i udvekslingernes tegn. Disse festlige og berigende begivenheder tog deres begyndelse d. 3. sept., da en klasse fra Levanger lærerskole i Norge, på rundrejse i Skandinavien, ankom hertil kl. 8 morgen. I løbet af formiddagen fik de lejlighed til at overvære undervisnings-timer efter eget valg såvel på seminariet som i øvelsesskolen. Frokosten fik de som gæster rundt om på elevværelserne under fornøjelige og kammeratlige former. »Øjetur« fandt sted om eftermiddagen (en af jenterne klarede at løfte »lille Niels«!), og dagen sluttede med fælles kaffebord i sangsalen, taler og

underholdning. Kl. 17 kørte nordmændene fra Jonstrup videre ud i landet.

Det var en lille forsmag. En uge efter kom »de rigtige«, nemlig udvekslingsholdet fra Hamar lærerskole — samtidig rejste vor 3. klasse derop.

Det var 3. gang Hamarensere besøgte os her på »Borgen«, alligevel er vist ingen af parterne blevet kede af det endnu, og selv om opholdet denne gang kun varede een uge, så opnåedes dog den samme kontakt, det samme venskab og den samme succes som ved de tidligere udvekslinger. Det er en ny og god tradition, der her er ved at blive grundfæstet! Ugen gik kun alt for hurtigt — med undervisningstimer, excursionser til København og de nordsjællandske slotte, »kosekvelder« i små blandede norsk-danske selskaber på værelserne og hos lærerne, foredrag og — ja, inden vi vidste af det, så var aftenen for afskedsfesten kommet, og næste dag stod »Kronprins Olav« ud af havnen. Dog, vor afsked var ikke et »Farvel«, men et »På gensyn!«

Der er ingen tvivl om, at disse elevudvekslinger har deres store betydning ved den kontakt, de giver os med et andet folk og dets kultur — og kontakt giver de, dette ses tydeligt bagefter i brevvekslinger, bogbytninger, private besøgsrejser, ja, selv giftermål og forlovelser!

Under nordmændenes besøg fejrede forstander Morville og frue deres sølvbryllup, og vi og vore norske kammerater bragte vore lykønskninger ved et midnatsfakkeltog, under hvilket vi sang »Den gamle borger«, og hvor digterkongen læste en smuk hyldest på vers, og nordmændene sang den stemningsfulde »Good-night Ladies«.

Men udvekslingsprogrammet var ikke færdigt endnu. D. 25. okt. rejste hr. Hauch til Sverige for de næste 14 dage at virke som lærer ved lærerskolen i Kalmar. I stedet fik vi en svensk lektor herover, der holdt en del timer i svensk sprog, litteratur og historie.

Og fra 22. nov. til 18. dec. fandt en hel ny form for udveksling sted, idet en enkelt elev fra 3. klasse rejste til Karlstad seminarium, samtidig med, at en elev derfra rejste hertil. En

form, der frembyder store muligheder for effektiv indlevelse i det daglige arbejde på værtskolen.

Sporten:

De opnåede resultater har desværre ikke været så gode som i de foregående år. I den nystartede nordiske turnering blev vi i fodbold spillet ud af Haslev allerede i den første kamp. Og i håndbold tabte vi til Blaagaard i kampen om sjællandsmesterskabet.

Under norgesudvekslingen tabte vi desuden til nordmændene i en atletikkonkurrence.

En del gode emner i de yngste klasser og håb om snarlig forbedring af træningsforholdene giver imidlertid løfter om bedre resultater til næste år.

*

Foredragsforeningen:

Sæsonen har hidtil været vellykket med mange gode foredragsholdere og fint besøg. Der kan nævnes forstander Morvilles spændende og afslørende foredrag »Kampen om olien«, prof. Ejnar Thomsens »Henrik Pontoppidan«, magister Rosenkjærs »Den danske folkehøjskole«, den svenske gæste-lector Kinanders »Erik Axel Karlfeldt og hans digtning«, politiadvokat Lotingas fængslende og brændende alvorlige »Asocial ungdom og samfundet« og Sofie Ribbjergs »Opdragelsesproblemer i hjælpeskolen«, desuden et kortere foredrag i en undervisningstime af viceskoleinspektør Arne Jørgensen »Den frivillige ungdomsundervisning«. Prof. Ejnar Thomsens og magister Rosenkjærs foredrag blev holdt under Hamarensernes besøg.

*

Musikforeningen:

Denne har holdt sin 36. koncert, der fandt sted d. 24. nov. Det var »Blåserkvintetten af 1932«, der spillede. En smuk og fin optakt til sæsonen, der vil blive fortsat med endnu to koncerter.

*

Fester:

Alle de traditionelle fester har fundet sted i år: fastelavnstfest (karneval), dimissionsfest, høstfest (hr. Wollfsen og hr. Adolfsen tog kegler på et særdeles vittigt shownummer) og efterårsfest, der blev succes helt igennem, bl. a. p. gr. a. et skuespil »Kobbermuren«, skrevet af hr. Adolfsen, og opførelsen af Haydns børnesymfoni, spillet af seminarieelever og børn fra øvelsesskolen under direktion af Chr. Lany. En præstation, der absolut fortjener at fremhæves. Og endelig julefesten, hvor forstanderen holdt juletalet, og hvor hr. Boesen og hr. Enkegård spillede en duet (for to violiner). Desuden medvirkede seminariets kor og orkester. En værdig afslutning på 1948.

*

Og nu skriver vi så 1949, et nyt år er begyndt; skal det ende godt, må der arbejdes — både i det små og i det store, både med eksamensforberedelserne her på Jonstrup og med fredsforberedelserne ude i den store verden! Måtte arbejdet krones med held — hvad det sidste angår: med bedre held end sidste år!

Med dette håb hilses forhenværende af nuværende jonstrupere.

M. Brendstrup Larsen.

FRA JONSTRUPPERNES VERDEN

NYE LÆRERE VED ØVELSESSKOLEN

Thomas Grünfeld er født i Sundsmark på Als 25. januar 1920. Efter mellemskoleeksamen blev han uddannet som kommis i Magasin du Nord i Sønderborg, og senere var han

Thomas Grünfeld.

Poul Erik Jakobsen.

kommis i Åbenrå. 1943 til 47 var han på Jonstrup og efter sin eksamen ansat ved Herlev kommuneskole. 1. april 1948 ansat som timelærer ved Jonstrup øvelsesskole. Underviser i geografi og naturhistorie, i hvilke fag han har årskursus.

Poul Erik Jacobsen er født i Lou, Præstø amt, 24. maj 1925. Efter præliminæreksamen var han et år på Brøderup højskole og derefter på Jonstrup 1943—47. Efter soldatertjenesten var han ved Ask højskole sommeren 1948 og kom derfra til Jonstrup som vikar oktober 1948.

SEMINARIETS NYE SANG- OG MUSIKLÆRER

Sanginspektør Einar Boesens efterfølger på Jonstrup er seminarielærer Frede Enkegård. Han er født i Esbjerg 12. april 1911 og blev student fra Esbjerg statsskole 1929, hvorefter han blev uddannet på Det kgl. danske musikkonservatorium. Afgangseksamen i violinspil og obligatoriske fag tog han i 1932, og konservatoriets organisteksamen og eksamen som solfêgelærer i 1933. Til 1935 var han lærer ved Københavns folkemusikskoler, og derefter seminarielærer i Ribe til 1948. Han er statsprøvet musikpædagog i høre-lære og violin. 1. Marts 1948 blev han ansat ved Jonstrup statsseminarium.

Frede Enkegård.

Jonstrups nabo og gode ven gennem mange år, førstelærer Oluf Skaalum, Hareskov, døde d. 27. juli 1948. Han var færing, og efter sin eksamen fra Jonstrup 1902 virkede han til 1918 som lærer ved realskolen i Thorshavn og som redaktør af »Dimmalætting«. Fra 1918 til 1941 var han lærer og kirkesanger i Hareskov, men bevarede en stærk tilknytning til Færøerne. 1940 blev han Ridder af Dannebrog. Han fulgte altid med interesse Jonstrup Seminarium og var ven med Stig Bredstrup, ligesom han var medlem af Jonstrupsamfundet.

MÆRKEDAGE

Jonstrups kendte og afholdte gymnastiklærer Otto Lindberg havde i aug. 48 25 års jubilæum som lærer ved seminariet. Han blev fejret ved en middag, som kollegerne holdt for ham hos forstanderen.

Seminarielærer Chr. Hauchs 60 års fødselsdag 2. maj 48 blev markeret ved en frokost i hans hjem for en række fremtrædende kommunalpolitikere med indenrigsministeren og stiftamtmanden i spidsen, samt repræsentanter for seminariet og tidligere elever. Han blev hjertelig hyldet — ikke mindst for hans rolige, faste holdning overfor besættelsesmagten i de kritiske år, da han stod som sognerådsformand i det udsatte Værløse sogn.

MOD TIPSTJENESTEN

Blandt tipstjenestens ivrigste modstandere var to kendte jonstruppere (begge fra 1922): Karsten Gundersen, Hammershøj, der som formand for »De danske gymnastikforeninger« gik afgjort imod denne animering af spillelidenskaben, og skoleinspektør Bahne Jensen, hvis kampagne i »Folkeskolen« mod tipstjenesten gav genlyd i den danske presse. — De tabte slaget, men derfor kan de godt have ret.

PÅ LANGFART

Jørgen Bitsch, dim. 1944, der allerede som 16-årig drog til Siam og skrev en præmiebog derom »Som Kahytsdreng til Siam«, er på ny draget ud i verden. Sammen med en ledsager er han på motorcykel kørt gennem Afrika fra nord til syd, og de er de første, der har fort en motorcykel gennem Sahara. I Kapstaden har han opholdt sig i længere tid og optaget films og skrevet artikler til forskellige — især amerikanske — blade.

JONSTRUP-ORDBOGEN

kan fås hos forfatteren, kontor Viggo Bitsch, Vemmetofte, pr. Faxe. Pris kr. 3, —.

AFGANGSEKSAMEN 1948

1. Andersen, Henry Ellehammer	mg?	6,54
2. Andersen, Vagn Hother	mg×	7,23
3. Blum, Arne	mg	6,73
4. Christensen, Hans Peter	mg?	6,60
5. Dahlgaard, Torben Victor	mg?	6,21
6. Granholm, Erik Johannes	mg	6,79
7. Haagensen, Hugo	mg	6,83
8. Hansen, Jørgen	g×	5,71
9. Hermansen, Svend Asger	mg?	6,18
10. Jacobsen, Steffen, Bering	mg?	6,50
11. Kristiansen, Preben Ejvind	mg	6,73
12. Larsen, Andreas Kristian Bredsdorff	mg?	6,11
13. Larsen, Jørgen Hjortskov	mg	6,83
14. Laursen, Bent Østergaard	mg	6,94
15. Lund, Torkild	mg?	6,50
16. Lunghøj, Knud Preben Andersen	mg?	6,03
17. Olsen, Jørgen Erik	g	5,24
18. Olsen, Poul Severin Frankær	mg	6,95
19. Pedersen, Karl	mg	6,71
20. Poulsen, Tage Josef	mg?	6,60
21. Rasmussen, Ejner Godtfred	g×	5,94
22. Rasmussen, Svend Philip	mg?	6,53
23. Rasmussen, Viggo Krogsgaard	mg?	6,56
24. Rytto, Niels Evald	mg	6,92
25. Skovrind, Adolf	mg	6,71
26. Thomsen, Jens Siegfred	mg?	6,65
27. Hamre, Jørgen Frithiof	mg	7,10
28. Jensen, Leo Harry	mg	7,09
29. Johansen, Anders	mg	7,13
30. Zacho, Peter Ulrich	mg	6,78

ÅRSMØDE OG VALG

Årsmødet på Jonstrup i oktoberferien 1948 måtte aflyses på grund af manglende tilslutning. — Til styrelsen genvalgtes formanden, skoleinspektør Ernst Gehl, kantor Viggo Bitsch og førstelærer Vilh. Hellested.

Årsmøde påtænkes afholdt på Jonstrup d. 5. maj 1949. Nærmere meddelelse vil tilgå medlemmerne og program for mødet vil blive meddelt i »Folkeskolen« og »Københavns Kommuneskole«. Under årsmødet afholdes generalforsamling med dagsorden: Formandens beretning, kassereren fremlægger det rev. regnskab, redaktørens beretning, valg, evt. På valg er seminarielærer O. Lindberg, viceskoleinspektør Viktor Pedersen og kommunelærer Wilh. Thomsen. Stemmesedler fra medlemmer, som ikke kommer til årsmødet, må sendes til Wilh. Thomsen senest 1. maj.

Det er styrelsens håb, at medlemmerne vil møde op i stort tal. Årsmøderne plejer at være yderst fornøjelige kammeratlige sammenkomster, og i år har seminariets nye forstander Aage Morville lovet at tale.

REGNSKAB 1. JANUAR — 31. DECEMBER 1948

	Indtægt kr. ø.	Udgift kr. ø.
Kassebeholdning pr. ¹ / ₁ 1948.....	396 60	
Kontingenter.....	1043 00	
Salg af årbøger.....	840 40	
36 opkrævninger à 50 øre.....	18 00	
Renter.....	3 14	
Repræsentation og møder.....		107 95
Fremstilling af årbogens 25. bind.....		1557 33
Administration og redaktion.....		200 00
Tryksager.....		74 75
Porto, gebyrer m. m.....		118 83
Kassebeholdning pr. ³¹ / ₁₂ 1948.....		242 28
	<u>2301 14</u>	<u>2301 14</u>

Ordruphøjvej 24, Charlottenlund.

Wilh. Thomsen.

Vi undertegnede har gennemgået regnskab med bilag
og fundet det i orden.

Bredeløkke og Sierslev skole 15. Januar 1949.

S. M. Waaben.

Hans Fr. Jensen.

JONSTRUPSAMFUNDETS STYRELSE

Kantor Viggo Bitsch, Vemmetofte, Faxe, skoleinspektør Ernst Gehl, R. af.Dbg., formand, Sølvgade 16, København, første-lærer Vilh. Hellested, Hellested pr. Haarlev, seminarielærer Otto Lindberg, Jonstrup pr. Ballerup, viceskoleinspektør Viktor Pedersen, redaktør, Peter Bangsvej 84, København F., kommunelærer Wilh. Thomsen, kasserer, Ordruphøjvej 24, Charlottenlund, telf. Ordrup 2492, elevernes repræsentant 1948—49 er Brendstrup Larsen, Jonstrup statsseminarium.

JONSTRUPSAMFUNDETS MEDLEMMER

Forstander, mag. art. Georg Christensen, Øverødvej 33 A, Holte.
 Cand. theol. O. Kejser, Ballerup, Æresmedlem. Forstander A. Morville, Jonstrup, Ballerup. Seminarielærer Chr. Hauch, Jonstrup, B. Seminarielærer Johs. Reiff, Jonstrup, B. Sanginsp. Ejnar Boesen, Jonstrup, B. Seminarielærer G. Schmidt Nielsen, Jonstrup, B. Seminarielærer L. Adolphsen, Jonstrup, B. Seminarielærer V. Laustsen, Nansensg. 92, Kbhvn. K. Seminarielærer Holkenov, Jonstrup, B. Seminarielærer F. Enkegaard, Jonstrup, B. Øvelsesskolelærerinde Frk. Elisabeth Krog, Jonstrup, B. Adjunkt Fr. Thykier, Kongebrog. 33, Kolding.

1881. Lund, O., Kantor, Helsingør. — Nielsen, C. F., pens. Læ., Ørsted, Havdrup.
1884. Petersen, C. F. L., Viceinsp., Falkonér Allé 22, F.
1886. Christensen, Edv., pens. Læ., Bengtassevej 15, Hellerup.
1889. Olsen, J., Skoleinsp., Enemarksvej 6, Gentofte.
1890. Andersen, J., fhv. Dir., Svinninge. — Arkil, A. O., Skoleinsp., Grønnevej 3 A, Holte. — Mortensen, V., pens. Lærer, Pilcalle 24, Taastrup, Æresmedlem.
1891. Christensen, Chr., Skoleinsp., Sølyst, Horsens.
1892. Petersen, D. E., Læ., Fredensvej 5, Roskilde. — Wamberg, K., Viceinsp., Højvænget 7, Helsingør.
1893. Benzon, Rud., Insp., Marielystvej 4 B, F., Æresmedlem. — Abildgaard Hansen, Th., Kordegn, Marstal. — Kromann, Niels, Overlærer, P. Bangsvej 131, F.. — Nyholm, C., Viceinsp., Skoleholdervej 93, N.V.
1895. Nielsen, L., Læ., Ll. Sælby, Lellinge. — Rasmussen, A. T., Kantor, Nørregade 8, Faaborg. — Schlander, O., Læ., Marstal.
1896. Christensen, O., Førstelæ., Taagerup, Karise. — Høirup, Johs., Insp., Nyborg. — Nielsen, L. Th., pens., Slotsvænget 8, Slagelse. — Saunte, Ludv., Gymnasielæ., Fuglsangsvej 1, Sundby, Nykøbing F. — Søgaard, J. P., Viceinsp. Martensens Allé 10, V.
1897. Hansen, A. M., fhv. Undervisningsmin., Valdemarsv. 9, Roskilde. — Schrøder, Johs., Kursusleder, V. Rothesvej 15, Charl.
1898. Friis, V., Kantor, St. Heddinge. — Hansen, H. P., Insp., Storehede Skole, Roskilde. — Pedersen, N. P., fhv. Læ., Regstrup St.
1899. Hansen, S., Læ., Slangerup.
1900. Borbye, L. Th., pens. Læ., St. Hedinge.
1901. Asmussen, E., Overlæ., Frølichsvej 47, Chl. — Christensen, Balthasar, Viceinsp., St. Heddinge. — Fraas, Johs., Læ., Falkonérallé 14, F. — Gehl, E., Insp., Sølvgade 16, K. — Kofod, C. R., Førstelærer, Hvalsø. — Mørch, C., Insp., Hørsholm. — Nielsen, E., Viceinsp., Nørevænget 16, Odense.

1902. Boolsen, Detleff, Insp., Stevngsgades Skole, N. — Forman, H., Læ., Læssøesg. 1 A, N. — Munch, A., Læ., Maaløv. — Sejerbo, P., Læ., Krønge, Bursø.
1903. Eriksen, A., pens. Læ., Pandrup. — Outze, Oluf, Viceinsp., »Stavn«, Vilhelminevej 10, Odense. — Rasmussen, R. H., Læ., Jyderup, Vig St.
1904. Nielsen, Aksel, Insp., N. Zahles Vej 9, SV. — Rasmussen, G., Læ., Lindøvej, Bogense.
1905. Duus, K., Forst., Randersg. 10, Ø. — Jakobsen, Axel, Læ., Chr. X.s Allé 113, Lyngby. — Nielsen, R. V. G., Førstelæ., Tingsted, Nyk. F. — Olsen, O. J., Læ., Nøbbet, Svinsbjerg. — Rasmussen, K. A. Bøje, Forst., Landerupgaard, Taulov.
1906. Hansen, Rudolf, Læ., Ellinorsvej 1, Chl. — Søgaard, O. M., Viceinsp., Carstensg. 78, V.
1907. Andreasen, R., Insp., Skovbovængets Allé 8, Roskilde. — Hansen, Oluf, Insp., Løjt Kirkeby.
1908. Hansen, P. Holme, Læ., Lestrup, Tapperøje. — Hegelund, A., Læ., Væggerløse, Falster. — Hessilt, O., Amtsskolekons., Nr. Alslev. — Illemann, A. V., Insp., Hvedevej 18, Brh. — Johansen, A., Læ., Krøjerup, Sorø. — Jørgensen, Laur., Insp., Skolen v. Grøndalsvænget, N.V. — Nielsen, K. Kastrup, Læ., Hovedgaden 10 C, 1. th., Farum.
1909. Egerod, O., Insp., Bellahøj Skole, Brh. — Lasthein, A., Overlæ., Høje Skodsborgvej 10, Skodsborg. — Ravn, P. J., Realskolebést., Hadsund.
1910. Andersen, Victor, Læ., Algestrup, Tølløse. — Ebbe, Arild E., Overlæ., Prs. Maries Allé 7, V. — Hartby, J., Førstelæ., Rørvig. — Hegelund, J., Førstelæ., Ulstrup, Gørlev, Æresmedl. — Hemmingsen, O., Læ., Ellinge, Ullerslev, Fyn. — Lauritzen, Ch., Amtsskolekons., Ruds Vedby. — Møller, H., Læ., Listed, Svaneke. — Ougaard, E., Læ., Farum. — Poulsen, Viggo, Læ., Søndersted, Tølløse.
1911. Bitsch, Viggo, Kantor, Vemmetofte, Fakse. — Jensen, A. O., Læ., Braade, Sj. — Jensen, H. F., Læ., Bredeløkke, St. Heddinge. — Novrup, H., Amtsskolekons., Engelshøjg. 15, Sønderborg. — Ougaard, A., Førstelæ., Værløse. — Rifbjerg, Th., Overlæ., Ingolfs Allé 43, S. — Waaben, S. M., Læ., Sierslev, St. Heddinge. — Worsøe-Christophersen, C., Amtsrevisor, Fr.borgvej, Roskilde.
1912. Andersen, O., Læ., Løjtofte, Nakskov. — Hansen, K. Frigast, Insp., Sundholmsv. 4, S. — Graham, Sv., Læ., Rye, Gørlev. — Hansen, Edv., fhv. Læ., Heggelunds Allé 5, Glostrup. — Hjørland, G., Overlæ., Thingvallaallé 42, S. — Jensen, Jens, Læ., Fuglsig, Ilbro. — Larsen, H., Læ., Nordrup, Slagelse. — Larsen, Victor, M. F. Proprietær, »Steffensminde«, Nr. Alslev. — Mathiasen, V., Insp., H. Tavsensg. 5, N.
1913. Bach, B., Seminarielæ., Ranum. — Christiansen, E. Skytte, Førstelæ., Hundie, Greve Strand. — Hansen, K. Edv., Viceinsp., Kongedybet 3, S. — Krogh-Jensen, G., Stadsbibliotekar, Dr. phil., Søbjergv. 15, F. — Lindberg, O., Seminarielæ., Poppelhuset, Ballerup. — Mathias, P. K., Overlæ., Kirsteinsg. 7, Ø. — Rudkjøbing, Th., Insp., Vejen.
1914. Hansen, Chr., Viceinsp., »Krogen«, Gurrevej 34, Helsingør. — Johansen, Fr., Bibliotekar, Bøgevej 3, Glostrup. — Larsen, Hjalmar, Seminarielæ., Skaarup. — Larsen, J. K., Læ., Vestre Skole, Sejro. — Petersen, J. E., Læ., Nr. Jærnløse, Regstrup.

1915. Bang, Kaj, Overlæ., Faginsp., Aaboulevard 86, N. — Fauring, Kn., Landsretssagf., Ribeg. 6, Ø. — Jørgensen, Alb., Overlæ., Magdelonev. 19, N. — Larsen, L. C., Læ., Trans Skole, Ramme. — Müller, Poul, Insp., Pilcallé 21, F. — Olsen, H. M. Overlæ., Ibstrupvej 31, Gentofte. — Olsen, C. N., Læ., Dysted, Holme-Olstrup.
1916. Andersen, J. A. O., Læ., Grønnehavestr. 9, Nykøbing S. — Andersen, C. J., Førstelæ., V. Sottrup. — Askegaard, H., Viceinsp., Trekronerg. 13, Valby. — Bech, M. T., Læ., Knabstrup. — Christensen, B., pens. Læ., Gørding St. — Hansen, C. G., Førstelæ., Øsemagle, Ll. Skensved. — Hansen, C. R., Førstelæ., Reerslev, Ruds Vedby. — Hansen, H. J., Seminarielæ., Nr. Nissum. — Hartvig-Møller, J. K., Læ., Annisse Skole, Helsingø. — Hendriksen, L., Læ., Kordegn, Kongeledet 22, Charl. — Jarbøl, H. P., Overlæ., Ourøg. 36, Ø. — Johansen, Johs., Insp., Frederikssund. — Kerdil, P. M., Læ., Tølløse. — Ludvigsen, N. M., Insp., Frederiksværksg. 39, Hillerød. — Olsen, A., Læ., Birket, Torrig St. — Schæbel, E. F., Viceinsp., Brobergsg. 1, K. — Strange-Andersen, P., Viceinsp., Bakkevej 30, F. — Thunøe, G., Læ., Vintershølle, Nyraad. — Wardahl, Alfr., Overlæ., H. Bojes Allé 21, Randers.
1917. Elgaard, F., Førstelæ., Kastelev, Klarskov. — Hansen, Johs., Overlæ., Sct. Laurentii Løkke, Viborg. — Husby, M. A., Overlæ., Skansen 27, 1., Aarhus. — Jensen, Rud., Viceinsp., Fru Ingesvej 16, Sorø. — Lauritzen, Alfr., Insp., Prs. Charlotte Gade 42, N. — Nielsen, L., Overlæ., Skytteg. 18, Kerteminde. — Nørregaard, H., Overlæ., Sømarksv. 9, Hellerup. — Pfaff, I. R., Læ., mag. scient., Ndr. Frihavnsg. 49, Ø.
1918. Bärenholdt, O., Overlæ., Gruts Allé 2, Hellerup. — Foersom, Th., Overlæ., Hulgaardsvej 51, F. — Hansen, A. K., Overlæ., Sigurdsg. 23, Rønne. — Hasland, H. E., Insp., Henriksholm, Valby. — Holck, Aa., Viceinsp., Græskevej 4, Stege. — Jensen, K. E., Overlæ., Nr. Boulevard 41, Nykøbing F. — Jensen, M., Overlæ., Vestervang 7, Saks København. — Kristiansen, Kr., Insp., Sletten, Humlebæk. — Petersen, Fr., Overlæ., Vestenborg Allé 63, Nykøbing F. — Petersen, P. G., Forsander, »Egevang«, Nærum. — Rathje, K., Overlæ., Tjørnegaardsvej 17, Gentofte.
1919. Betz, A., Insp., Brøndbyvester, Glostrup. — Cornelins, V., Viceinsp., Rolfsvej 4, Nakskov. — Christensen, C. C., Læ., Stokke-marke St., Lolland. — Christensen, S. E., Førstelæ., Ø. Toreby, Nykøbing F. — Jensen, Helge, Viceinsp., Gen. Bahnsønsvej 9, F. — Thomsen, Ernst, Insp., Søtoften 33, Gentofte.
1920. Blomquist, K. J., Insp., Klostervænget Sk., Biskop Krags Vænge 3, Ø. — Hellested, Vilh., Læ., Hellested, Haarlev.
1921. Arhning, B., Læ., V. Ulslev Skole, Ø. Ulslev. — Askegaard, E., Læ., Klintebjerg, Otterup. — Biilmann, Chr. H., Overlæ., Amsterdamvej 11, Sundby. — Christensen, Holger, Viceinsp., Møllebjergvej 1, Korsør. — Jensen, Martin, Læ., St. Fuglede.
1922. Arentz, Th., Førstelæ., Havrebjerg. — Jensen, H. Bahne, Insp., Randersg. 38, Ø. — Erskov, E. A., Overl., Krogagervej 5, Vanløse. — Geil, T., Læ., Løgumkloster. — Gundersen, Karsten, Læ., Hammershøj. — Hansen, A. Lund, Overlæ., Middelfart. — Jensen, J. A. K., Førstelæ., Haverslev pr. Arden. — Kristjansen, Kr., Læ., Ordrup, Store Merløse. — Mortensen, Knud, Læ., Kollemorten St. — Nielsen, N., Overlæ., Nystedvej 15, Saks København. — Olsen, J. P., Insp., Strandvej 639, Klampenborg. — Pedersen, Viktor, Viceinsp., P. Bangsvej 84, F. — Rasmussen, Alfred P.,

- Førstelæ., Brundby, Samsø. — Rasmussen, Rasmus, Købmand, Rosengaardsvej 29, Odense. — Svegaard-Petersen, H., Læ., Koblerne Skole, Jægerspris. — Rørbech, Th., Læ., Hovmarksvej 6, Ringsted.
- 1923.** Albrechtsen, H. E., Forstander, Dalgas Boulev. 61, F. — Arentz, H., Læ., Nordrup, Farendløse. — Carstensen, N. L., Læ., Kaltred, Alleshave.
- 1924.** Jensen, M., Insp., Ibstrupvej 29, Gentofte. — Lauge Thomassen, A., Læ., Elmevænget 3, Bagsværd. — Lauritsen, Chr., Læ., Dunkær, Ærø. — Lisner, V., Læ., Tybjerglille, Herlufmagle. — Nemming, K. E., Læ., Gilleleje.
- 1925.** Bjørnekær, F., Læ., Kundby, Sandby. — Erskov, H. P., Læ., V. Fælledvej 55, V. — Hansen, C. G., Læ., Odenseg. 2, Ø. — Jensen, A. P., Læ., Haarlev. — Larsen, K. H., Læ., Adolfsvej 66, Gentofte. — Mortensen, H. V., Læ., Falkonérrallé 5, F. — Nielsen, Viggo, Førstelæ., Glim, Roskilde. — Rasmussen, Egil, Viceinsp., Islevhusvej 62, Brønshøj.
- 1926.** Jensen, G. M., Overlæ., Harrestrupvang 4 A, Valby. — Jensen, Sv., Læ., Kochsvej 11, V. — Jeppesen, Im., Insp., mag. art., Ordrup Jagtvej 42 B, Charl. — Rasmussen, Jul., Læ., Søtoften 39, Gentofte. — Reinholdt, Poul, Læ., Ordrupvej 155, Charl.
- 1927.** Gjerløw Christensen, A., Læ., Buddinge Hovedg. 293, Søborg. — Olsen, S. A., Sognepræst, Vonsild. — Pedersen, L. A., Læ., Branderslev, Nakskov. — Petersen, Th., Læ., Nordlunde, Nakskov. — Pedersen, H. P., Læ., Venslev Skole, Skibby. — Rørbech, Henn., Læ., Kløvermarksvej 10, Holbæk.
- 1928.** Larsen, C. Svahn, Læ., Valhøjs Allé 16, Rødovre, Vanløse. — Nielsen, C. A., Læ., Toksværd, Holme-Olstrup. — Olsen, Sv. Aa., Insp., Holmegaardsskolen, Hvidovre. — Petersen, J. Ingem., Læ., Tyvelse, Vrangstrup.
- 1929.** Damgaard Pedersen, C., Førstelæ., Strøby-Grøftemark, Strøby. — Hansen, Haldor, Læ., Stensby, Stensved. — Nielsen, Axel, Læ., Tønnesvej 66, S. — Nielsen, Freddy, Læ., Gadestævnet 9, Valby. — Schelke Andersen, A., Læ., »Haabet«, Fredensborg.
- 1930.** Graversgaard, Aa., Læ., Ved Lindevangen 10, F. — Hansen, S., Læ., Faardrup, Flakkebjerg. — Pedersen, O. P., Læ., Spjellerup-Smerup Skole, Faxe.
- 1931.** Andersen, Aug. H., Overlæ., Islevhusvej 31, Brh. — Andersen, Georg, Læ., Skolen, Ansager St. — Gaardø, Chr., Forstander, Højstrupvej 1, Helsingør. — Hansen, N. P., Insp., Vintersbølle, Nyraad. — Jensen, Sv., Læ., »Roskilde Hvile«, Roskilde. — Lamberg, Kr., Læ., Eriksvej 14, Glostrup. — Lindstrøm, Bruno, Læ., Hjortekærvej 107, Klampenborg. — Magnussen, Sv., Læ., Terslev Skole, Haslev. — Olsen, Einar, Læ., Holsteinborgvej 11, Vanløse. — Olsen, Gerh., Læ., Delosvej 27, Sundby. — Schou Hansen, K., Læ., Horslunde St., Lolland. — Thomsen, Wilh., Læ., Ordruphøjvej 24, Charl.
- 1932.** Andersen, Helge, Læ., Snapindvej 54, Odense. — Caspersen, A., Forst., Stenografiskolen, Amagertorv 9, K. — Bergstrøm Eggertsen, H., Læ., V. Broby, Sorø. — Hansen, Gunner, Læ., Bjarø, St. Fuglede. — Lond, Bue, Læ., Ruds Vedby. — Olsen, Anker, Læ., Vaabensted, Saksøbing. — Skytte, Poul, Læ., Malthes Bruunsvej 1, F. — Weismann, C., Læ., Flakholmen 6, Vanløse.
- 1933.** Andersen, S. Wulffsberg, Læ., Skraaning 4, Thisted. — Gade, Arne, Førstelæ., Hareskov. — Hansen, M. Kirkeby, Læ., Stationsvej 13, Brande. — Kristiansen, Kn., Læ., Frederiksværksgade 27,

- Hillerød. — Kromann, N. S., Læ., Svinget 14, S. — Noesgaard, Tage, Læ., la Coursvej 16, F. — Sibbern, B., Læ., Saltofte, Stenlille. — Wolffsen, H., Seminarielæ., Jonstrup, Ballerup.
1935. Caspersen, H., Læ., Emdrupvej 27, Ø. — Dahl, Th., Læ., Godthaabsvej 72, Holbæk. — Eliassen, J., Læ., Valdemarsg. 13, Ringsted. — Gundersen, H., Læ., Landet Skole, Landet, Lolland. — Hermansen, A., Læ., Mosegaardsvej 148, Gentofte. — Kofoed, Laur., Læ., Holeby. — Larsen, N. P., Læ., Sporemagerv. 14, N.V. — Svendstorp, Aa., Insp., Tuborgvej 260, N.V. — Thorkildsen, B., Læ., P. Syvsvej 22, Næstved.
1936. Andreassen, Johs., Læ., Danmarkmarre. — Hylby, S. P., Læ., Elmevej 19, Holte. — Nielsen, Johs., Læ., Lykkesborg Allé 12, Søborg. — Romme, Erling, Læ., Grindsted. — Rørbech, Carsten, Læ., Osted, Roskilde. — Thomsen, Johan, Læ., Horreby Skole, Karleby, Falster. — Videbæk, J., Læ., Hansensvej 2, Slagelse.
1937. Johansen, Kenneth, Læ., Sallingvej 61, F. — Mauritsen, Vilh., Læ., Havnegade 8, Allinge. — Nielsen, Poul T., Læ., Trautnersv. 22, Sorø.
1938. Hansen, Axel, Læ., Hvidovrevej 132 A, St., Valby. — Larsen, C. J. K. Læ., Bakkegaarden, Grenaa. — Romme, Folmer, Læ., Themstrupvej 20, Haslev. — Sørensen, H. C., Læ., Drøsselbjerg Skole, Slagelse. — Udsholt, Oscar, Læ., Ø. Stillinge Skole, Slagelse.
1939. Belt, Mogens, Læ., Syrefabriksvej 73, Kastrup. — Christoffersen, E., Læ., Kretavej 45, S. — Hansen, Rich., Læ., Backersvej 93, S. — Ibsen Knudsen, Jørgen, Læ., Guldblommevej 18, Kastrup. — Odderskov, Øjvind, Læ., Lyderslev, St. Heddinge. — Ørum, Erik, Læ., Erdalsvej 2 C, Glostrup.
1940. Hansen, Eigil, Læ., Lindevænget 10, 2., Ballerup. — Johansen, Johs., Læ., Lejre. — Nielsson, Knud, Læ., Teglstрупvej 7, Ø. — Noer Pedersen, H., Læ., Baarse Skole, Præstø. — Skovgaard, Will., Læ., Hovedskolen, Østerlars.
1941. Hjeremov, Børge, Læ., St. Blichersg. 1 A, Randers. — Høy-Jensen, Povl, Læ., Brovænget 2, Brh. — Pedersen, Oluf S., Læ., Stationsvej 58, Græsted.
1942. Aahaage, Pauli, Læ., Kregme. — Druedal Hansen, L., Læ., Oppe Sundby. — Hansen, Johs., Læ., Tølløse Centralskole, Tølløse. — Jensen, Frede G., Læ., Mellemvængen 32, Brh. — Jensen, Helge, Læ., Emdruphuse 13, 2. tv., Ø. — Jonassen, Otto, Læ., Strandvej 31, Svendborg. — Petersen, Orla Juel, Læ., Ugerløse. — Klyver-Poulsen, V., Læ., Sygehusvej 2, Rønne. — Kærlyt, Niels E., Læ., Vejringe, Stubbæk. — Møller, Frede, Læ., Kettevej 49, Valby. — Nielsen, Børge, Læ., Tjæreby Sogneskole, Harløse. — Ruthner, Erik, Læ., Humble, Langeland. — Sørensen, Sv. Aa., Læ., Gl. Køgevej 249 A, 2., Valby. — Thorkildsen, Erik, Læ., Mariendalsvej 6 A, Fr.sund. — Østergaard, Niels Aa., Læ., A. F. Beyersvej 22, F.
1943. Andersen, H. C., Læ., Italiensvej 50, S. — Abildtrup, Viggo, Læ., Kirkeg. 19, Hasle. — Agerschou, Uffe, Læ., Saxkøbing. — Christiansen, Viggo, Læ., Vibevangen 24, Søborg. — Hansen, Poul E., Læ., Marievej 8, Slagelse. — Henneke, Ricard, Læ., Stenstuegade 17, Slagelse. — Hermansen, C. H., Læ., Nordremarksvej 2, Stege. — Jørgensen, Elmer K., Læ., Bredgade 6, Karise. — Kofoed, Roland, Læ., Eskildsgade 37, V. — Køie-Nielsen, Leo, Læ., Slagelsevej 51, Næstved. — Lundsgaard, Mogens, Læ., Mogensgade 28, Viborg. — Nielsen, Einar, Læ., Rø Skole, Bornholm. — Niel-

- sen, Niels Tage, Læ., Regstrup. — Petersen, Eskild, Læ., Gørlev St. — Simonsen, Bj. Bruun, Førstelæ., Valsøllille, Jystrup, Midtsjælland. — Thrane, Niels, Læ., Emtedalen 6, Herlev.
- 1944.** Andersen, Erling, Læ., Mellemgade 16, Nyborg. — Bitsch, Jørgen, Læ., Revvej 71, Korsør. — Jakobsen, Max., Læ., Vigerslevvej 237 St., Valby. — Jensen, Hans, Læ., Lillegaardssallé 36, Herlev. — Jørgensen, Henning, Læ., Jernstøbervej 15, Køge. — Kierkegaard, Kjeld, Læ., Nybrovej, Slangerup. — Kromann Larsen F., Læ., Højskolen, Tølløse. — Kofoed, Rich. H., Læ., Farum Realskole, Farum. — Kofoed, Sigurd, Læ., Læssøesgade 25, N. — Larsen, E. Holm, Læ., Græsted. — Nabe-Nielsen, E., Læ., Øland Skole, Halvrimmen. — Olsen, Johs., Læ., Bøtø, Væggerløse. — Ougaard, Bjarne, Læ., Slangerupsgade 9, Hillerød. — Poulsen, Jørgen Egedal, Læ., Kochsvej 17, V. — Rasmussen, Hans, Læ., c/o N. Andersen, Sejersø.
- 1945.** Friberg, Torben, Læ., Fiskedamsgade 27 B, 1., Ø. — Ibsen Knudsen, Henning, Læ., Lybækg. 10, St., S. — Johannesen, Sv. J., Læ., Allég. 12, Helsingør. — Larsen, Helge Norvig, Agnetevej 18, Kgs. Lyngby. — Pedersen, Frøslev, Læ., Lindeallé 17, Ballerup. — Petersen, Tage, Læ., Aagerupvej 60, Brh. — Piil, Vagn, Læ., Irisvej 12, Lillerød. — Oddershede, Michael, Læ., Sæby. — Skov-Petersen, Palle, Læ., E. Holbøllsvej 7, Charl. — Søgaard, Fl., Læ., Nøddebo Skole, Fredensborg. — Stiesdal, Ove, Læ., Søsøm, Viksø. — Worm, Sv. E., Læ., Sorø Akademis Skole, Sorø
- 1946.** Andersen, Knud, Læ., Dalmose. — Bremholm, Jørgen, Læ., Treklovervej 6, N.V. — Hansen, Bertel, Læ., Skjoldsg. 6, 1. tv., Ø. — Hansen, Knud Ørum, Læ., Erdalsvej 2 B, St. tv., Glostrup. — Jensen, Mogens, Læ., Skolen, Tjæreby. — Kjær, Ejnar, Læ., Rindom, Ringkøbing. — Lindberg, Andreas, Læ., Vildbjerg.
- 1947.** Bang, Chr., Læ., Risby, Lundby. — Hansen, Arthur, Læ., Marbjergvej 17, Brh. — Hildebrandt, V. J., Læ., Fuglevadsvej 62, Kgs. Lyngby. — Jensen, Kjeld, Læ., Islands Brygge 7, S. — Johansen, Kr., Læ., Krøjerup, Sorø. — Svendsen, Werner, Læ., Villa Sølund, Tikøb, Fredensborg.
- 1948.** Bredsdorff-Larsen, A., Læ., Nygaardsv. 2, St., Ballerup. — Hamre, Jørgen, Læ., Bagsværdvej 242, Bagsværd. — Jacobsen, Steffen B., Læ., Landerupgaard pr. Taulov, Jylland. — Kristiansen, E. Preben, Læ., Vestergade 38, Stoholm, Jylland. — Lund, Torkild, Læ., Emdrupvænget 2, Ø. — Lunghøj Andersen, Preben, Læ., Lyngbyvej 39, 2., Ø. — Poulsen, Tage, Læ., Stengaardsvænge 25, Lyngby. — Rasmussen, Ejner, Læ., c/o Lærer Rasmussen, Sandby pr. Vrangstrup. — Rytto, E., Læ., Gisseløvej 7, Kallundborg.